

Yarı-askerî rejimin yapısı ve çelişkileri

Levent Dölek

Siyasal rejimin doğru şekilde tanımlanması herhangi bir siyasi analiz açısından çok önemli olduğu gibi, siyasi strateji ve taktiklerin belirlenmesi açısından da elzem. Türkiye'deki rejim solda sıklıkla "tek adam" rejimi, "saray" rejimi gibi ifadelerle tanımlanıyor. Faşizm kavramını da yine aynı sıklıkla duyuyoruz, ancak bu nitelermeye daha ziyade mevcut iktidarın baskıcı ve keyfî uygulamalarını yermek için başvuruluyor. "Tek adam" ve "saray rejimi" kavramları mevcut rejimin inşasında ve yürütülmesinde Erdoğan'ın özel rolüne dikkat çekiyor. Elbette Erdoğan'ın çok özel bir rolü var ama bu rolü mutlaklaştırmak hem rejimin Erdoğan haricindeki asker sivil iktidar odaklarını gözden kaçırıyor hem de Erdoğan'ın gücünü abartarak sınıf mücadelesinde zaafa neden oluyor. Örneğin, Erdoğan elindeki yetkileri kullanarak her şeyi yapabilecekmiş gibi bir izlenim var olsa da grev yasaklarını uygulamadığını görüyoruz. 2022 sonunda Kocaeli Bekaert fabrikasındaki grev yasaklanmasına rağmen Birleşik Metal-İş üyesi işçiler greve devam etti ve 18. Günde kazanım elde ederek grevi sonlandırdılar. 2024 yılı sonunda ise Gebze'de Grid Solutions grevi yasaklamaya rağmen 33 gün sürdü ve çok önemli kazanımlarla sona erdi. Artık grev yasağı kadar, grev yasağını grevle aşmak da sendikal yaşamının bir parçası haline geldi.

2017'deki Anayasa değişikliği ile Erdoğan'ın "tek adam" söylemine zemin oluşturacak şekilde çok fazla yetki topladığı açık. Ama bu yetkilerin neden tek elde toplandığı sorusu hiç sorulmuyor? Erdoğan gerçekten "tek adam" olmuşsa bile tek başına olmamıştır herhalde. Ona bu yolu açanlar, onun yetkileri elinde toplamasından çıkar sağlayanlar olmalıdır. Kimdir bunlar? Erdoğan ve ailesi mi? Marksizm

bize monarşilerde bile hanedanların ve hanedan üyelerinin kişisel eğilimlerinin değil, hanedanı destekleyen sosyal sınıf ve katmanların çıkarlarının (19. Yüzyıl Fransı'nda Orleans hanedanının banka ve finans sermayesinin, Bourbon hanedanının toprak sahibi aristokratik sınıfların temsilcisi olması gibi) belirleyici olduğunu öğretir.¹ Tekelci sermayenin, dünya ölçeğinde ve tabii ki Türkiye'de de burjuva devlet iktidarında yürütmenin merkezileşmesi ve güçlendirilmesi yönünde bir sürekli istibdat eğilimi içinde olduğunu anlamadan Türkiye'deki rejimi kavramak olanaksızdır.

Erdoğan'ın "tek adam" görüntüsü yürütmenin merkezileşmesi ve güçlendirilmesi eğiliminin bir tezahürüdür. Bu kişinin doğasından gelen bir iktidar arzusunun değil, burjuvazinin sınıfsal çıkarlarına dayanır. 2018'deki TÜSİAD (Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği) kongresinde derneğin Yüksek İstişare Kurulu başkanı Tuncay Özilhan oldukça açık sözlü bir şekilde liberal demokrasinin iddialarının çöktüğünü ve güçlü liderler dönemine girildiğini ilan etmişti. Bu anlamda Erdoğan hiç de tek değildir. Sadece Putin ya da Xi gibi liderlerden de bahsetmiyoruz. Pek tek adam havasında olmasa da Fransa'yı KHK'larla yönetmeye çalışan Macron'dan ABD'de kendini "kral" ilan eden Trump'a kadar, Erdoğan lider tipolojisi açısından ne yalnızdır ne de istisnaidir. Dolayısıyla adam ya da oturduğu saraya bakarak değil, sınıfsal çıkarlara yani burjuvaziye bakmalıyız. Bu şekilde burjuvazinin kendi içindeki rekabeti, bölünmeleri görebilir, bunların devletin askeri çekirdeğindeki ve sivil iktidar yapısındaki izdüşümlerini anlayabilir ve "tek adam" görüntünün arkasındaki parçalı yapıyı kavrayabiliriz.

"Tek adam" derken en azından Devlet Bahçeli'nin "diğer adam" olarak rolü es geçilmiş oluyor. Devlet Bahçeli'nin rejimin hangi özellikleri dolayısıyla bu özel konumu elde ettiği tartışılmıyor. Bahçeli'nin ve MHP'nin rolü göz ardı edilemez duruma geldiğinde ise "tek adam" ve "saray" kavramlarının yanı sıra "AKP-MHP rejimi/iktidarı" ifadesine rastlıyoruz. Biz Devlet Bahçeli'nin kritik siyasi dönemeçlerde yaptığı kritik ve belirleyici hamleleri burjuva medyasında sunulanın aksine kendisinin bir strateji ve takti dehasına bağlamayı çok gerçekçi bulmuyoruz. Tam tersine kişilik özellikleri itibarıyla bir siyasetçi için pek az parlak yönü olan Bahçeli gibi bir figürün bu şekilde belirleyici olmasının sebebi onun kişiliğinden ziyade sözcülüğünü yaptığı güç odaklarının rejim içindeki pozisyonudur.

Bahçeli sadece en çok öne çıkan figür. Ama onun yanı sıra Türkiye'nin siyasi gündeminde "başdanışman" gibi bir sıfatın kelime karşılığında çok daha fazlasını ifade ettiğini görebiliyoruz. Üstelik bunlar "tek adam" olduğu iddia edilen Erdoğan'ın basit bir memuru olmaktan çok öteye geçiyorlar ve çok defa Erdoğan'ın şahsi politik tutumları ile ters düşükleri halde savundukları görüşlerin pratikte ha-

1 K. Marx, *Fransız üçlemesi*, çev. Erkin Özalp, İstanbul: Yordam Kitap, 2016, s. 41

yata geçtiğine tanıklık edebiliyoruz. “Tek adam” Erdoğan, 15 Temmuz’daki tüm karanlık siciline ve açıkça dönemin Başbakanı Binali Yıldırım tarafından kamuoyu önünde suçlanmasına rağmen hakkında “dere geçilirken at değiştirilmez” dediği MİT Başkanı’nı neden çok uzun süre, onca dere geçilmesine rağmen değiştirmediydi? Sonunda Dışişleri Bakanı olarak siyasi iktidarın en etkili koltuklarından birine getirmek zorunda kaldı?

“At izi it izine karıştı” sözü (Erdoğan’ın damadı ve eski Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak da görevinden istifa ederken bu sözü kullanmıştı) nasıl dönemin garip siyasi gelişmeleri için en çok kullanılan bir ifade haline geldi? En son CHP’li eski milletvekili Mehmet Sevigen’in oğlunun Çırağan Sarayı’ndaki düğünündeki şahitler takımına bakın! Mehmet Sevigen’i vaktiyle partiden atmış olan Kılıçdaroğlu en başta duruyor. Yanlarında 15 Temmuz’daki AKP’li Başbakan Binali Yıldırım ve AKP’nin kötü ünlü İçişleri Bakanı Süleyman Soylu! Her ikisi de Kılıçdaroğlu’nun ittifak edip meclise taşıdığı eski AKP’li Başbakan Davutoğlu’nu meşhur Pelikan muhtırası ile deviren ekipten. Sonra Kılıçdaroğlu’na karşı CHP Genel Başkanlığı için aday olmuş sonra Kılıçdaroğlu tarafından Cumhurbaşkanı adayı yapılmış Muharrem İnce geliyor. Ardından DSP Genel Başkanı Önder Aksakal ve neredeyse tüm hâzirûna vaktiyle en ağır ifadeleri kullanmış olan Doğu Perinçek! Ve neredeyse tüm hâzirûnun (Binali Yıldırım hariç) vaktiyle doğrudan Erdoğan’ı en ağır ifadelerle hedef almış olması...

Bu manzarayı görüp de oradaki figürleri ilk akla gelen kelimeyle mesela omurgasızlıkla yaftalamak ne kadar doğru? Daha doğru olanı sadece düğünde değil, düzen siyasetinin genelinde beş benzemezleri aynı hatta dizen referans nedir diye düşünmek olmaz mı? Omurgasızlık baki olsa dahi herkesi aynı hizaya getiren bir çıpa olduğu açık değil mi? Bu çıpa ideolojik olamayacağına göre ya mali ya da askeri olsa gerektir. Nitekim rejimin karakterine daha yakından bakıldığında düzen siyasetinin çıpasının askeri olduğunu ve Türkiye’de parlamenter bir kisve altında adeta silahlı bir siyasetin yürütülmekte olduğunu göreceğiz.

“Tek adam rejimi” ya da “saray rejimi” için söylediklerimiz faşizm tespitleri için çok daha geçerlidir. Mevcut rejime faşizm sıfatı takmanın, mevcut durumu yanlış değerlendirmek dışında, gerçek bir faşizm tehlikesini hafife almak hatta bu tehlikeyi daha da arttıracak yanlış politikalara kapı açmak gibi çok daha vahim sonuçları var. Faşizmin en temel özellikleri olan paramiliter faşist güçlerin, kitle terörü ile, işçi sınıfını atomize ettiği ve sendikal ve siyasi düzeyde işçi demokrasisinin tüm nüveleriyle ortadan kaldırdığı bir yapının çok uzağındayız. Eğer faşizm söz konusu olsaydı, grev, direniş, kitle protestoları vb. işçi mücadelesinin en temel yöntemlerine dayanan bir mücadele hattı izlemek gerçekçi olmazdı. Oysa bugün mevcut rejimin zayıf karnı tam da buradadır. İstibdada karşı hürriyet mücadelesi mutlaka ayağını işçi sınıfının kitlesel mücadele dinamiklerine basmalıdır.

Diğer yandan ihtiyatsız, temelsiz ve idealist faşizm tespitleri ölümcül politik çelişkileri beraberinde getiriyor. Mevcut durumu karanlığın, gericiliğin, baskının en yoğun hali olan “faşizm” olarak tanımladığınızda bu durumu şu ya da bu şekilde değiştirme umudu veren her türlü seçeneği, işbirliğini, ittifakı meşru görme eğilimi ortaya çıkıyor. Bu eğilim, Türkiye solunu ve Kürt hareketini sadece düzen muhalefetine ve CHP’ye bağlamadı; aynı zamanda CHP vasıtasıyla faşist kökenli ve referanslı İyi Parti ve Zafer Partisi’ni de solun meşru müttetikleri haline getirdi. Yetmedi, son dönemde Özgür Özel’in, Türkiye faşizminin ana gövdesini oluşturan MHP’yle birlikte demokrasiye geçiş hayallerini anlattığına tanık olduk. Kılıçdaroğlu’nun 2023 seçimleri ikinci tura kalınca Zafer Partisi lideri Ümit Özdağ’la gizli protokol imzalaması gibi, Özgür Özel’in bu çıkışı da sosyalist soldan herhangi bir ciddi eleştiri görmedi. Türkiye’nin sosyalistlerinin kendi bayraklarıyla koştuğu CHP mitinglerinde Devlet Bahçeli’ye teşekkürler edilirken alandan hiçbir protesto sesi yükselmedi. Türkiye solu faşizm diye diye faşizme Türkiye tarihinde hiçbir zaman elde etmediği bir meşruiyet alanı tanıdı. Yani mevcut rejime en kötü sıfatı takmak ona karşı en etkin mücadeleyi vermek anlamına gelmiyor. Bugün faşizm olmayana faşizm demek gerçek faşizm tehlikesini güçlendiriyor.

Biz Türkiye’deki rejimi tanımlarken, rejimin baskıcı ve keyfi yönetim boyutunu tanımlamak için istibdad kavramını, siyasal yapı olarak üzerinde yükseldiği güç ilişkilerinin özgünlüğünü ifade etmek için de yarı-askerî rejim kavramını kullanıyoruz.² İstibdadı, 12 Eylül sonrasında şekillenen eli sopalı parlamentarizmden ayıran asli unsur, başkanlık rejimine geçiş olmuştur. Parlamenterizmden başkanlık rejimi-

2 Türkiye’deki rejimin yarı askeri bir karaktere doğru evrilme sürecinde ordunun üst komuta kademesinin doğrudan siyasi pozisyon aldığı anlar, Devrimci İşçi Partisi’nin merkez yayın organı *Gerçek Gazetesi*’nde ele alınmış ve yarı askeri rejim analizimizin önemli uğraklarını oluşturmuştur. 23 Nisan 2018 meclis oturumunda generaller AKP ve MHP ile birlikte, İyi Parti’yi siyasi olarak protesto edip meclisi terk edince *Gerçek Gazetesi*’ndeki “Erdoğan Türkiye’yi generallerle mi yönetecek?” başlıklı yazı yarı-askeri rejime gidişe işaret etmektedir: bkz. <https://gercekgazetesi1.net/karsi-manset/erdogan-turkiyeyi-generallerle-mi-yonetecek>. 2018 seçimlerine giderken Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar’ın Abdullah Gül’ün bahçesine helikopterle inerek yaptığı ziyaret ve hemen ardından Gül’ün adaylıktan çekilmesiyle birlikte 2018 seçimlerini “muhtıralı seçim” olarak adlandırdık: bkz. “Muhtıralı seçim” <https://gercekgazetesi1.net/gundemdekiler/muhtirali-secim>. ve nihayet seçimlerin ardından Türkiye’de yarı askeri rejime geçiş sürecini “Erdoğan Türkiye’yi paşalarla yönetecek!” başlıklı yazıda çok daha açık şekilde ortaya koyduk: bkz. <https://gercekgazetesi1.net/karsi-manset/erdogan-turkiyeyi-pasalarla-yonetecek>. “Yarı askeri rejim” tespiti ayrıca Devrimci İşçi Partisi 5. Kongresi’nde kongre kararlarında da şu ifade ile yer almıştır: “Tek adam rejiminin askeri vesayeti ortadan kaldırdığı ve halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanının yürütmeyi tek elde topladığı iddiası tamamen bir aldatmacadır. Türkiye askeri vesayetten kurtulmadığı gibi yeni yapı özel bir tür yarı-askeri rejim hüviyetindedir.” (5. Kongre kararı Türkiye’de Siyasal durum ve devrimci görevlerimiz) bkz. <https://gercekgazetesi1.net/dip-bildirileri/dipin-5-kongresi-turkiyede-siyasal-durum-ve-devrimci-gorevlerimiz>.

ne geçiş, her daim burjuvazinin istikrarlı ve güçlü yürütme özleminin bir ifadesi olmuştur. Yakın tarihte birçok defa siyaset gündemine gelmiş bir konudur. Örneğin, Özal döneminde başkanlık rejimi Amerikan modeline referansla savunulurken, içinde bulunduğumuz dönemde bu rejimin ideolojik savunusunda Abdülhamit dönemi övgüsü ve Osmanlıcılık öne çıkmaktadır. Bu bağlamda istibdad kelimesini “t” ile değil de “d” ile kullanmamızın sebebi bizim de aynı şekilde Abdülhamit dönemine, ama Hürriyet Devrimi’nin perspektifinden ve pejoratif bir içerikle referans vermemizdir.

İstibdad rejiminin baskıcı ve keyfi uygulamaları; temel hak ve hürriyetlerin sistematik olarak bastırılma çabası, yargının siyasal amaçlara yönelik dolaylı değil, doğrudan bir aygıt olarak kullanılması, kamu maliyesinde artan denetimsizlik ve kamu personel rejiminde çok yoğun bir siyasal ayrımcılık, siyasal partilere ve seçimlere yönelik sistematik manipülasyon biçimlerinde tezahür etmektedir. Bu olguların hemen hepsi Türkiye’deki siyasal rejimin çeşitli dönemlerinde şu ya da bu şekilde mevcut olmuştur. Ancak içinde bulunduğumuz süreçte her bir başlıkta baskıcı ve keyfi yönetim uygulamaları geçmişten salt nicel düzeyde daha keskin, sert ve yaygın olmasıyla ayrılmamaktadır; aynı zamanda nitel olarak başkanlık rejimine geçiş sürecinin yapısal özellikleri belirleyici olmaktadır. Burada yerleşmiş bir rejimden ziyade bir geçiş sürecinin dinamik etkisine daha fazla odaklanmak gerekir. Bu bağlamda istibdadın bilhassa 15 Temmuz darbe girişiminin ardından çok daha açık şekilde üzerinde yükseldiği yarı-askerî rejim olgusu ve bu rejimin arka planında yer alan, sivil siyaset alanından devletin silahlı çekirdeğine uzanan güç odaklarının (askerî-ekonomik) ittifak ve çelişkilerinin analizi önem taşımaktadır.³

³ Bahsedilen çelişkilerin özellikle Erdoğan ve Soylu arasındaki rekabet üzerinden ele alındığı iki yazıya referans vermek yerinde olacaktır. Bu yazılardan ilki pandemi sürecinde yaşanan bir siyasi kriz ve Soylu’nun istifa hamlesinin ardından *Gerçek Gazetesi* internet sitesindeki 23 Nisan 2020 tarihli yazımızda ele aldık. bkz. Levent Dölek, “Erdoğan ve Soylu’nun davası” <https://gercekgazetesi1.net/gundemdekiler/erdogan-ve-soylunun-davasi>. Daha sonra Berat Albayrak’ın Hazine ve Maliye Bakanlığı’ndan istifası bağlamında rejimin ekonomik alandan hareketle yaşadığı siyasi çalkantıları şu yazıda ele almıştık: bkz. Levent Dölek, “Bir istifadan çok daha fazlası: Çöken ekonominin gürlütüsü ve çürüyen istibdadın kokusu” <https://gercekgazetesi1.net/gundemdekiler/bir-istifadan-cok-daha-fazlasi-coken-ekonominin-gurultusu-ve-curuyen-istibdadin>, 12.10.200. İktidarın iç çelişkilerinin askeri kanada yansıyan boyutlarını da Tümamiral Cihat Yayıcı’nın istifası bağlamında şu yazıda ele almıştık: bkz. Levent Dölek “Amiralle general neyin kavgasına tutuştu” <https://gercekgazetesi1.net/gundemdekiler/amiralle-general-neyin-kavgasina-tutustu>, 20.05.2020. Tüm bu çelişkilerin arkasındaki sınıfsal dinamikleri ise ayrıntılı olarak Devrimci Marksizm dergisinde 2023 seçimlerinin değerlendirilmesi vesilesiyle yazdığımız yazıda analiz etme fırsatı bulduk: bkz. Levent Dölek, “2023 seçiminin sınıfsal analizi”, *Devrimci Marksizm*, sayı 53-54, İlkbahar-Yaz, 2023, s.11-69.

Yarı askerî rejimin temel özellikleri ve iç fraksiyonları

Yarı-askerî rejim, silahlı kuvvetlerin genel olarak siyaset üzerindeki vesayetinin ötesine geçerek sivil siyasi iktidarın doğrudan parçası haline gelmesini ifade eder. Ordu bu süreçte doğrudan (OYAK) ve vekil/paravan (Demirören grubu gibi) şirketler aracılığıyla dolaylı olarak rejimin finansmanını üstlenmeye de başlamıştır. Yarı askerî rejim, bu askerî ve mali güç odağı etrafında genel olarak dışişleri ve güvenlik politikalarının, bu alanlarla bağlantılı tüm konuların doğrudan silahlı kuvvetler uhdesinde ya da silahlı kuvvetlerin belirleyici olduğu şekilde yürütülmesini ifade etmektedir. İktidarın sivil kanadı ekonomi, bayındırlık, sağlık, turizm gibi alanlarda hüküm sahibi olmaktadır. Silahlı kuvvetler derken dar anlamda TSK anlaşılır. Geniş anlamda ise ordu ve donanmanın yanı sıra jandarma ve polis teşkilatı, yarı-askerî rejimin yükselişine paralel olarak (CIA, MI6 ve MOSSAD örneklerindeki gibi) dış askerî operasyonlar yürütmeye başlayan istihbarat teşkilatı ve rejimin paramiliter sokak gücü işlevini gören mafyatik yapılar anlaşılmalıdır.

Dolayısıyla yarı-askerî rejim bağlamında siyasi gelişmeler ele alınırken mutlaka bu silahlı siyasi güçler hesaba katılmak durumundadır. Bununla birlikte 15 Temmuz darbe girişiminin ardından adım adım yerleşen yarı-askerî rejim, bahse konu darbe sürecinin özgül bazı yönlerinin damgasını taşımaktadır. Bugünün yarı-askerî rejimi “başarısız” bir darbenin mahsulüdür. En azından 15 Temmuz’daki bir cunta açısından (Gülen cemaati ve onunla ittifak eden AKP ve Erdoğan karşıtlığında ortaklaşan çeşitli siyasi eğilimlerdeki askerler) tam ve kesin bir başarısızlık ve yenilgi söz konusudur. 15 Temmuz’un cuntalar savaşının⁴ başka fraksiyonları (Hulusi Akar ve Hakan Fidan birlikteliğinde somutlanan ordunun ve istihbaratın üst kademesi, Ergenekon ve Balyoz davası sanığı olmuş keskin şekilde cemaate yönelik düşmanlık güden üst ve orta kademe rütbelerde yoğunlaşan grup, ülkücü/faşist referansın kuvvetli olduğu özellikle jandarma ve polis teşkilatında yoğunlaşan grup) mevcut sivil iktidarla ittifak kurarak iktidara tutunmuştur. Ancak bu gruplar başarısız bir darbe girişiminin ardından siyasal pozisyonlarını sivil bir kisve altında yürütmek zorunda kalmışlardır.

Bu bağlamda 15 Temmuz sonrasında oluşan yapının özgünlüğünü 12 Mart 1971 askerî müdahalesinin ardından oluşan yapıyla tezatlığı içinde daha net görmek mümkündür.⁵ 12 Mart askerî müdahalesi 15 Temmuz’dan farklı olarak görünürde

4 15 Temmuz’un muhalefete hâkim olan “tiyatro” ve “kontrollü darbe” tezlerinin aksine bir cuntalar savaşı olarak yaşandığını *Gerçek Gazetesi*’nde “Tartışılmayan ihtimal: Kontrollü darbe yok birden fazla cunta var” başlıklı yazıda ele almıştık: bkz. <https://gercekgazetesi1.net/gundemdekiler/tartisilmayan-ihhtimal-kontrollu-darbe-yok-birden-fazla-cunta-var>

5 15 Temmuz sürecinin 12 Mart 1971 askerî müdahalesi ile benzerlik ve farklılıklarını ele alan yazılar için Sungur Savran’ın *Gerçek Gazetesi* internet sitesinde yayınlanan şu yazılarına bakılabilir: Sungur Savran “Sivil 12 Mart Dönemi” <https://gercekgazetesi1.net/gundemdekiler/sivil-12-mart-donemi>, 8.5.2016;

başarılı olmuş, askerler Demirel hükümetini istifa ettirerek doğrudan ordu himayesinde CHP’li Nihat Erim başbakanlığında bir teknokratlar hükümeti kurmuştur. Ancak 12 Mart’ın görünürdeki başarısının ardında yine bir cuntalar savaşı ve Baas tarzı sol-millîyetçi bir karakter taşıyan 9 Mart cuntasının yenilgisi vardır. 9 Mart cuntasında olup da son anda saf değiştirerek karşısında oldukları Genelkurmay başkanı ile ittifak kuran Kara ve Hava Kuvvetleri Komutanları 9 Mart’ın yenilgisinde ve 12 Mart’ın gerçekleştirilmesinde belirleyici olmuştur. Dolayısıyla 12 Mart yarı-askerî rejiminin arkasında düşman kardeş konumunda en az iki rakip cunta vardır. Bu rekabet kendisini Nihat Erim hükümetinin reformcu ve tutucu olarak adlandırılan kanatlarında göstermiştir. Yarı-askerî rejimin rekabet içindeki fraksiyonlarının mücadelesi yıllar boyu devam etmiştir. Görünürde başarılı olmuş gözükse de 12 Mart darbesinin kurduğu yarı-askerî rejimde, yükselen sınıf mücadelesi dalgalarının dövdüğü siyasal iktidarlar 12 Eylül 1980’e kadar ciddi bir istikrara kavuşmamıştır.

Rekabet halindeki güçler siyasi iktidarda bir paylaşımına girişmiş, örneğin, ilk hükümette mevcut Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç Millî Savunma Bakanlığı üzerinde vesayetini sürdürürken, istihbarat teşkilatı eski 9 Martçıların uhdesine geçebilmiştir. Ancak görünürde başarılı bir darbenin ardından silahlı siyasi güç odakları siyasi rekabetlerini sivil bir kisveye büründürme ihtiyacını çok daha az hissetmiştir. O kadar ki 1973’te Genelkurmay Başkanlığını Tağmaç’tan almak için Gürler-Batur kanadı Ankara üzerinde jetleri uçurmuştur. 15 Temmuz’dan sonra ise durum farklıdır. Başarısız darbe girişiminin ardından sivil siyaseti belirlemeye/yönlendirmeye yönelik açık ve doğrudan askerî eylemler meşruiyet zemini kazanmamaktadır. Emekli Amirallerin Montrö bildirisinden en son yeni mezun teğmenlerin yemin eylemine kadar tüm girişimler karşıt eğilimler tarafından, darbe karşıtı bir siyasi atmosferin yardımıyla bastırılmıştır. Bu sebeple yarı-askerî rejimin güç odakları kendi aralarındaki hesaplaşmaları çok daha dolaylı yollardan yapmaya yönelmekte bu bağlamda paramiliter mafyatik gruplar, yargı içindeki klikler vb. araç olarak kullanılmaktadır.

Bu bağlamda doğrudan kendine bağlı olan askerî kadrolarla ve silahlı kuvvetlerin genel kitlesi üzerindeki ideolojik hegemonyası ile MHP’nin yarı-askerî rejim içerisinde özel bir konum elde ederek adeta fiilî iktidar ortağı konumuna yükseldiğini söylemek mümkündür. MHP’nin 15 Temmuz’dan sonra özellikle polis teşkilatında yoğun cemaat tasfiyesinin ardından Soylu-Ağar grubunun hâkimiyetinin kurulmasında da özel bir rol oynadığı görülmektedir. Yine benzer şekilde kitle desteği açısından marjinal konumda olan ancak buna rağmen ordu içindeki Erge-
nekon-Balyoz sanığı olan grup üzerindeki manevi etkisiyle (Perinçek’in hapisha-

Sungur Savran, “Sivil 12 Mart dönemi (Yeniden) <https://gercekgazetesi1.net/gundemdekiler/sivil-12-mart-donemi-yeniden>, 8.9.2016; Sungur Savran, “Sivil 12 Mart dönemi (Üçüncü kez), <https://gercekgazetesi1.net/gundemdekiler/sivil-12-mart-donemi-ucuncu-kez>, 8.6.2017.

ne sürecindeki rolü dolayısıyla) fiilî gücünün çok ötesinde bir etki kazanan Vatan Partisi'ni görmekteyiz. Hakan Fidan-Hulusi Akar grubu ise siyasete AKP'nin içinden müdahil olmaktadır. Ancak bu grubun AKP'de hiçbir zaman tamamıyla sahiplenilmediği unutulmamalıdır. Darbe girişiminin bastırılmasındaki rolleri belirleyici olan ve siyasi güçlerini de buradan alan bu grubun 15 Temmuz'daki pozisyon değişiklikleri şaibeli kalmıştır ve dolayısıyla da Erdoğan'a bağlı AKP içindeki en dar grup (en genel ifadesiyle Erdoğan'a bağlı Pelikan grubunun inisiyatifi ile Ahmet Davutoğlu'nun istifa ettirilmesinin ardından kurulan Binali Yıldırım başkanlığındaki 65. Hükümet bakanlarında ifadesini bulmaktadır) tarafından hiçbir zaman tümüyle güven duyulup benimsenmemiştir.

Tek adam değil, kilit taşı olarak Erdoğan

Bununla birlikte yarı-askerî rejimin kararsız iç dengesi üzerinde yükselen ana siyasal figür Tayyip Erdoğan'dır. Tayyip Erdoğan özellikle Cumhurbaşkanı seçildikten sonra ve ardından başkanlık rejimine geçişle birlikte yarı-askerî rejimin siyasal meşruiyet arayışının başlıca aracı ve temsilcisi konumuna yükselmiştir. Bu meşruiyet arayışının temelinde “yüzde 50+1'lik çoğunluk” iddiası bulunmaktadır. “Yüzde 50+1” yarı-askerî rejim açısından son derece kritik bir formül olarak öne çıkmaktadır. Zira bu formül hem çoğunluk iddiasının temelidir hem de Erdoğan tek başına istikrarlı biçimde bu çoğunluğu sağlamaktan uzak olduğu için yarı-askerî rejim içinde güçlü bir temsili olan MHP'yi fiilî iktidar ortağı haline getirmektedir. Erdoğan'ın zaman zaman “yüzde 50+1”i sorgulaması, MHP ve Bahçeli'nin ise bu tartışma ne zaman açılrsa keskin söylemlerle tartışmayı kapatması bu anlamda manidardır.

Erdoğan'ın yarı askerî rejim içerisindeki özgül konumu ve başkanlık rejimine geçişle birlikte elinde biriktirdiği yetkiler “tek adam rejimi” yanılımasına yol açmaktadır. “Tek adam” düşüncesinin bir yanılısına olduğunun en açık kanıtı tüm kritik siyasi, askerî, diplomatik konularda Erdoğan-Bahçeli arasında gizemli görüşmeler gerçekleşmesi ve bu görüşmelerin ardından önemli kararların açıklanmasıdır. MHP ve Bahçeli, rejimin askerî kanadı içindeki etkisinden aldığı güçle Erdoğan'ın “tek adam” rolünü sınırlandırırken Erdoğan'ın da iktidardaki gücünü sadece kendi siyasi karizmasına ve partisinin ve siyasal İslamcılığın halk içindeki popülaritesine dayandırmadığını tespit etmek gerekir. Erdoğan'ı, yarı-askerî rejimin adeta kilit taşı haline getiren süreçte, kendisinin ultra-pragmatik siyaset tarzı belirleyici olmuştur. Erdoğan, 28 Şubat sürecinde Erbakan'ın Millî Görüş hareketinden koparak Abdullah Gül ve Bülent Arınç'la birlikte “yenilikçiler” adıyla AKP'yi kurmaya doğru yönelirken ülke içinde TSK'nın icazetini, dışarıda ise (genellikle sanıldığı gibi NATO'cu generallere değil, Erbakan türü siyasal İslam'a karşı, yani ona alternatif olarak) Batı emperyalizmi ve İsrail Siyonizminin desteğini almıştır. 2002 seçim-

lerinde AKP'nin tek başına iktidara gelişi, CHP lideri Baykal'ın desteğiyle siyasi yasaklardan kurtulması, 28 Şubat sürecinin bir diğer İslamcı ortağı Gülen cemaati ile sıkı bir ittifak içine girerek Ergenekon-Balyoz vb. süreçlerini yürütmesi (ben bu davanın savcısıyım diyecek kadar angaje olarak!), ordu içindeki çatlaklardan ve cemaatçi yapılanmadan yararlanarak iktidarını sağlamlaştırması ve daha sonra Gülen cemaatiyle ters düşmesinin ardından hızla yeni ittifaklara yönelmesi gibi, Erdoğan'ın ittifaklarını değiştirmekteki esneklik ve hızına daha pek çok örnek verilebilir.

Gülenle ittifaktan Gülenle savaşa... Ergenekon savcılığında Ergenekonla ittifaka...

15 Temmuz süreci ve sonrasında yükselen yarı-askerî rejimde de son derece ironik biçimde Erdoğan'ın rejimin askerî kanadı içinde Ergenekon-Balyoz grubuyla daha yakın bir ilişki içinde olduğu görülmektedir. Bu yakınlığın temelleri Gezi'yle başlayan halk isyanıyla stratejik bir gerilemeye giren Erdoğan'ın 17-25 Aralık yol-suzluk operasyonu süreci ile birlikte bu operasyonun planlayıcısı-yürütücüsü Gülen cemaati ile ölümcül bir kavgaya tutuşmasıyla birlikte atılmıştır. Gülen-Erdoğan gerilimini 2009'da Erdoğan'ın "One Minute" çıkışına kadar götürebiliriz. Millî Görüş geleneğinin ABD ve İsrail'e yönelik oportünist çizgisine karşı siyasal İslam'ın en radikal Amerikancı-Siyonist kanadını oluşturan Gülen cemaati Erdoğan'ın "One Minute" çıkışını açıkça eleştirmiştir. Daha sonra cemaat, Erdoğan'ın özel temsilci olarak belirlediği Hakan Fidan aracılığıyla ve İngiltere'nin arabuluculuğunda yürüttüğü Kürt açılımı sürecini KCK operasyonlarıyla ve Fidan'ı tutuklamaya çalışarak (2012) sabote etmeye çalışmıştır. Gülen grubunun desteğiyle iktidara tutunan Erdoğan, bu grubun kendisini de alaşağı edeceğini görmeye başlar başlamaz ders-hanelerin kapatılması gibi hamlelerle karşı atağa geçmiştir. 17-25 Aralık süreciyle tamamen kılıçlar çekildikten sonra ise iktidara tutunabilmek için ordu içindeki en net ve radikal cemaat karşıtı tutuma sahip olan, tabiri caizse cemaatle kanlı bıçaklı olan Ergenekon-Balyoz grubuyla ittifaka yönelmiştir.

Bu ittifakın ilk işaret fişeği 17-25 Aralık sürecinin en yakıcı anında Erdoğan'ın yakın kurmaylarından Yalçın Akdoğan'ın ilk defa Ergenekon-Balyoz davalarını "kumpas" olarak nitelemesiyle atılmış, Erdoğan hemen 10 gün kadar sonra bu davalarla ilgili yeniden yargılama hakkından bahsetmiş, 30 Mart'ta yaklaşan yerel seçimler öncesinde de ilk tahliyeler başlamıştır. Tahliyelerin ardından 2015 yılında Erdoğan, AKP ve HDP'nin yürüttüğü açılım sürecini sonlandıran adımları attığında (AKP'li kurmaylarının dahi sonradan haberi olacak şekilde!) Erdoğan ve yeni silahlı yol arkadaşlarının ilk siyasi ortaklığı da gün yüzüne çıkmış oldu. Daha sonra Kürt sorunu bağlamında iktidarın izlediği siyaset, ordunun inisiyatifine geçti ve 2015 yazı son derece kanlı bir savaş sürecine sahne oldu. Aynı dönemde Erdoğan,

MİT kanununu değiştirerek, istihbarat örgütüne büyük bir dokunulmazlık ve hareket serbestisi sağlamış ve cemaatle kanlı bıçaklı hale gelmiş olan Hakan Fidan'ı da bir başka koldan kendine sadık bir müttefik haline getirmeye çalışmıştır. 7 Haziran seçimlerinde Erdoğan'ın tek başına meclis çoğunluğunu kaybetmesinin ardından bu ittifaka adım adım MHP de dahil olmuştur. MHP'nin Erdoğan'la ittifaka gecikmeli şekilde gelmiş olması önemlidir. Ergenekon-Balyoz sanıklarının pek çoğu tahliye olurken 17-25 Aralık'ta cemaate destek pozisyonu alan MHP'nin ülkücü General Engin Alan'ı ancak 7 Haziran seçimlerinde milletvekili seçtirerek dışarı çıkartabilmiş olması dikkat çekicidir. Ancak MHP'nin gelişi 7 Haziran 2015 seçimleri sonrasında yaşanan siyasal krizin aşılmasında belirleyici olmuştur. Erdoğan ve Davutoğlu, AKP iktidarını kısıtlayacak bir AKP-CHP koalisyonunu baltalamak için her şeyi yaparken MHP, AKP'yi dışlayacak tüm formüllerin önünü kapatmış ve süreci 1 Kasım seçimlerine götürmüştür. İstihbarat ve emniyetin göz yumarak işbirliği yaptığı DAİŞ'in sivil katliamlarının (Suruç ve Ankara Gar katliamları) gölgesinde gidilen 1 Kasım 2015 hayalet seçimleriyle AKP yeniden tek başına iktidar olmuştur.

Cuntalar savaşının içinden yükselen yarı-askerî rejim

2015 yılı cemaat-Erdoğan ittifakının Erdoğan-Ergenekon ittifakına doğru evrilmesiyle birlikte siyasal dengelerin allak bullak olduğu bir süreçtir. Arap devriminin ardından Ahmet Davutoğlu- Hakan Fidan ekseninin temsil ettiği mezhepçi yayılmacı dış politika bir çıkmaza girmiş, Türkiye aynı anda hem Batı ile ilişkilerinde gerilim yaşarken hem de Rusya ile sıcak çatışmanın eşiğine gelmiştir. Bu gerilim AKP içinde Davutoğlu'nun tasfiyesiyle ve Binali Yıldırım, Süleyman Soylu gibi figürlerin yükselmesiyle sonuçlanmıştır. Aynı dönemde MHP, 17-25 Aralık'ta cemaatle birlikte Erdoğan'a saldıran pozisyonundan hızla çark ederek Devlet Bahçeli önderliğinde Erdoğan'la ittifaka doğru yönelirken, partisini Meral Akşener, Ümit Özdağ, Koray Aydın ekiplerine kaybetmekten, son dönemdeki CHP kurultay davalarına benzer güdümlü bir yargı operasyonu ile kurtulmuştur. Aynı dönemde CHP ve HDP ise cemaatle Erdoğan karşıtlığı temelinde pragmatik bir ortaklık içine girmiştir. Bu ortaklık kendisini 2015 seçimlerinde cemaatin yayın organlarında ve kamuoyunda öne çıkan kimi figürlerin açıklamalarında (Erkem Dumanlı, Nazlı Ilıcak vb.) CHP ve HDP'ye yönelik yoğun bir ilgi ve destekte göstermiştir. 15 Temmuz darbe girişimine doğru giderken Erdoğan'ın ordu içinde kendisine güçlü bir dayanak elde edip cemaate tayin edici bir darbe vurmaya hazırlandığı, cemaatin ise Erdoğan'la çelişki içine düşen bir dizi potansiyel müttefik edinme olasılığı edindiği bir konjonktür doğmuştur. 15 Temmuz'daki cuntalar savaşı, siyasal alandaki bu alt üst oluşa dayanmaktadır.

15 Temmuz'da cemaatin inisiyatifindeki darbe girişimine karşı Erdoğan muh-

temelen Ergenekon-Balyoz grubunu en net ve kesin bir tutumla kendi yanında bulmuş olmalıdır. Hakan Fidan-Hulusi Akar grubunun, Davutoğlu-Gül ekseninin AKP saflarından dışlandığı bir ortamda seçeneklerini değerlendirmeye daha yatkın bir tutum sergilemesi de akla yatkındır. Bu grubun cemaat karşısında konumlanması hem askerî birliklerin darbe aleyhinde sevk ve idaresinde etkili olmuş hem de Gülen cemaatinin arkasındaki ABD desteğini, İngiliz bağlantısıyla dengeleyerek darbe girişiminin çözülmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu grubun hem Erdoğan ve yakın çevresiyle ciddi bir güven bunalımı yaşaması ama aynı zamanda da 15 Temmuz sonrasında inşa olan yarı-askerî rejimde son derece kritik bir konum elde edebilmesi bu sürecin sonucundadır. Bu grup 15 Temmuz'dan sonraki süreçte İslamcı hegemonya altındaki kitlelerdeki orduya karşı antipatiyi kırmak için Hakan Fidan öncülüğünde sistematik bir çaba içine girmiştir (Hakan Fidan'ın yanına Hulusi Akar'ı alarak İslamcı kanaat önderi Nuri Pakdil'i ziyarete gitmesi, Hulusi Akar ve Yaşar Güler'in, Gülen'e alternatif nur cemaati liderleriyle fotoğraflar çekirmesi, Ayasofya'nın ibadete açılması sürecinde İBDA-C lideri Mirzabeyoğlu'nun mezarını ziyaret etmesi vb.). Bu şekilde ordunun orta ve alt kademelerindeki sağ-Kemalist eğilimli kesimin kendilerine yönelik tepkisini, sivil bir destekle dengeleme çabası içinde olmuşlardır. Bu grup, İslamcılıkla etkileşim içine elde ettikleri bu sivil siyasal destek sayesinde Askerî Liselerin kapatılması, Harp Okulları'nın Millî Savunma Üniversitesi'ne dönüştürülmesi, orduda başörtüsünün serbest bırakılması vb. bir dizi hamleyle TSK içinde Ergenekon-Balyoz grubuna karşı kendilerine bir taban inşa etmek üzere manevra alanı kazanmıştır.

Dışarıdan bakıldığında siyasal İslamcı Erdoğan'ın Hakan Fidan-Hulusi Akar grubuna daha yakın olması beklenirken durum tersinedir. Erdoğan, Ergenekon-Balyoz grubuyla çok daha yakındır. Örneğin, Siyonizme yakın bir tutum içinde ve sağ-Kemalist bir çizgide olan Amiral Cihat Yaycı'nın, Libya'daki İhvanıcı dış politika dolayısıyla Hulusi Akar ekibi ile çatışmaya girmesi ve bu süreçte Yaycı'nın Deniz Kuvvetlerinden tasfiye edilirken, Erdoğan'a yakın duran ve Akar'a cephe alan tutumu tipiktir. Yine zaman içinde geçmişte Erdoğan ve AKP'ye karşı Cumhuriyet mitingleri düzenleyen ve Ergenekon-Balyoz çizgisinde olan Yiğit Bulut, Yaşar Hacısalihoğlu, Nedim Şener gibi figürlerin Erdoğan'ın propaganda askerlerine dönüşmesi, Hulki Cevizoğlu ve Teğmen Mehmet Ali Çelebi gibi isimlerin doğrudan AKP'den milletvekili olması anlamlıdır. İdeolojik olarak MHP'ye çok daha yakın olabilecek olan bu unsurların yarı-askerî rejimde Erdoğan'ın da ötesinde AKP saflarında yer alması Erdoğan'la Ergenekon-Balyoz grubu arasındaki özel ilişkinin neticesi olarak görülmelidir.

Askerlerle ittifaktan hısımlığa

Bu özel ilişki görünenden de derindedir. Erdoğan'ın yarı-askerî rejimdeki kilit

rolü, Erdoğan sonrasında bu rolü kimin doldurabileceği sorusunu beraberinde getirirken çeşitli isimler öne çıkmaktadır. Bu isimler arasında Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan, damadı Selçuk Bayraktar aileden adaylar olarak öne çıkarken Hakan Fidan ismi etrafında da güçlü bir çalışma olduğu görülmektedir. Yarı-askerî rejim içindeki pozisyonu ve bir dönem MHP'nin güçlü himayesinin dışında tüm bu isimlerden daha fazla kitle desteğine ve popülariteye sahip olan Süleyman Soylu ise şimdilik saf dışı bırakılmış görünmektedir. Eğer Türkiye'de bir yarı-askerî rejimden değil de söylendiği gibi bir tek adam rejiminden bahsediyor olsa idik, Erdoğan'ın tercihinin belirleyici olacağını ve dolayısıyla da en kuvvetli adayın Bilal Erdoğan olmasını beklememiz gerekirdi. Ancak Bilal Erdoğan'ın babasının desteği ve güveni dışında bir karizması, halk desteği kazanma potansiyeli olmadığı gibi Erdoğan'la cemaate karşı kader birliği yapmış dahi olsa onunla ideolojik olarak farklı kutuplarda olan askerî güç odaklarının Bilal Erdoğan'a benzer bir teveccühle yaklaşması beklene-
mez.

Bununla birlikte yine siyasal İslamcı bir kökenden gelen Millî Görüşçü Özdemir Bayraktar'ın oğlu olan damat Selçuk Bayraktar'ın farklı bir profil sergilediği görülmektedir. Selçuk Bayraktar, silah sanayiindeki rolü abartılarak adım adım bir siyasi figür olarak parlatılmaktadır. Bu parlatma operasyonunun halk arasındaki etkisi kuşkuludur. Ancak Selçuk Bayraktar'ın ordu içinde bir itibarı olduğu açıktır ve onu ordu nezdinde muteber kılan sadece militarizm değildir. Merhum dünür Özdemir Bayraktar herhangi bir İslamcı değildir. Kendisi Ergenekon-Balyoz süreci devam ederken Hasan İğsız, Ergin Saygun gibi meşhur Ergenekon-Balyoz sanığı General-leri cezaevinde ve hastanede düzenli olarak ziyaret etmiş olan özel bir figürdür. Bu figürün, oğlu Selçuk Bayraktar'ı Erdoğan'ın kızıyla evlendirmesi bir aşk izdivacı olarak görülemez. Davutoğlu'nun fiilen başbakanlıktan ayrılarak partisini Olağanüstü Genel Kurul'a götürme kararı aldığı 5 Mayıs tarihi ile Selçuk Bayraktar'ın Sümeyye Erdoğan'la evlenerek aileye dahil olduğu 14 Mayıs arasında sadece 9 gün olması tesadüf olmasa gerektir.

Yarı-askerî rejim içerisindeki iki önemli kriz anı olan emekli Amirallerin Mont-rö bildirisi ile teğmenlerin yemin eylemi olaylarında Bahçeli'nin hep Erdoğan'dan önce ve/veya çok daha sert tepki vermesi önemli bir işarettir. Bir başka işaret Ergenekon-Balyoz grubu açısından hapisane döneminde kurulan ilişkiler dolayısıyla önemli bir etkisi olan Perinçek ve bu gruptan önemli isimlerin bir dönem üyesi olduğu Vatan Partisi'nin Bahçeli'yle gerilimli Erdoğan'la ise çok daha dostane bir ilişki içinde olmasıdır. Öyle ki Perinçek'in yalanlanmayan bir açıklamasına göre Vatan Partisi'nin Cumhuriyet İttifakı'na katılmasına Erdoğan onay vermiş ama Bahçeli'yi ikna edememiştir. MHP'nin yarı-askerî rejimdeki özgül ağırlığı spesifik olarak polis ve jandarma teşkilatındaki kadrolara ve genel olarak askerî devlet bürokrasisi içindeki ülkücü/faşist siyasal hegemonik etkiye dayanmaktadır. Bu hegemonik etki

kendisini yarı-askerî rejimin inşa sürecinde Rabia işaretinin yanına kurt işaretinin eklenmesinde ve yine Rabia işaretinin İhvacı içeriğinin “tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet” şeklinde açılmaya başlamasında görmekteyiz. Bu “tek” vurgulu açılım bir yönüyle yarı-askerî rejimin mottosu da olmuştur diyebiliriz.

Yarı-askerî rejimin fay hatları

MHP'nin polis ve jandarma içindeki kadrolarının ağırlığının önemini Süleyman Soylu'nun şu veciz ifadesinde görmek mümkündür: “Jandarma o kadar kritik konumdadır ki; jandarma olmadan darbe yapılamaz”. Bu bağlamda 15 Temmuz'dan hemen sonra Jandarma'nın İçişleri Bakanlığı'na bağlanması ve çok geçmeden de bir ay içinde Süleyman Soylu'nun İçişleri Bakanı olup daha sonra adeta MHP himayesinde görev yapması önemlidir. Bu hamle yarı-askerî rejimde MHP kanadının etki alanını Hakan Fidan-Hulusi Akar grubu aleyhine genişletmiştir. Sonraki dönemlerde Hulusi Akar'ın Jandarma'yı tekrar MSB'ye/Genelkurmay'a bağlama isteği ve girişimleri olduğu rivayet edilmiştir. Soylu ön plandaki siyasi figürken arka planda ise polis teşkilatında büyük etkisi olan bir kontrgerilla unsuru olan Mehmet Ağar'ın bulunduğu unutulmamalıdır. Mehmet Ağar grubu ile Ergenekon-Balyoz eksenini arasında geçmişte 90'lı yıllardaki Susurluk dönemine kadar uzanan bir ilişki vardır. 15 Temmuz'un ardından oluşan özel konjonktürde, yani başarısız bir darbe girişiminin ardından siyasete açık askerî müdahalenin meşruiyet kazanamadığı durumda, sokaklara hâkim olmak kışlalara hâkim olmaktan görece olarak daha önemli hale gelmektedir. Bu da devletin silahlı çekirdeğinde polis ve jandarmanın yanı sıra paramiliter mafyatik grupların önemini de arttırmaktadır. MHP'nin bu alandaki konumunun sembolik bir görüntüsü Yalıkavak Marina'da Mehmet Ağar, Korkut Eken, Engin Alan ve Alaattin Çakıcı'nın yan yana dizilerek çektiği meşhur fotoğraftır.

Halkın karşısında mutlak ve sarsılmaz bir iktidar yapısı görüntüsü vermeye çalışan yarı-askerî rejimin kendi içindeki parçalı ve çelişkili yapısını geçen zaman içinde su yüzüne çıkmış olan kriz anlarından ve çatışmalardan süzebiliyoruz. Örneğin, bir dönem Sedat Peker'in özellikle Soylu-Ağar grubu üzerinde yoğunlaşan ifşaat kampanyasını tam da bu çelişkiler üzerine oturarak anlamlandırabiliyoruz. Peker'e akan istihbarat akışının nereden geldiği, ifşaatın kime yönelip kimleri kayırdığından az çok belli olabiliyordu. Nitekim adım adım Soylu-Ağar grubunun polis teşkilatındaki etkisinin geriletilmesi, bu grupla iç içe hareket eden mafyatik grupların tasfiyesi (Ayhan Bora Kaplan grubuna yönelik operasyonlar) ya da pasifize edilmesi (Alaattin Çakıcı ve Kürşad Yılmaz'ın son günlerde yurtdışına çıkmak zorunda kalması) 2023 seçimlerinin ardından Soylu'nun İçişleri Bakanlığı'ndan ayrılması ile birlikte hızlanan bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Son dönemde de yine istibdad cephesinin kendi içindeki hesaplaşmaların ürünü olduğu anlaşılan operasyon-

lar gerçekleşmektedir. Avukat Rezan Epözdemir'in tutuklanması ile başlayan süreç Can Holding (Habertürk, Show TV, Bilgi Üniversitesi vb.) operasyonu ile yeni boyutlar kazanırken bu sürecin bir ucunun Cumhurbaşkanlığı başdanışmanı Mehmet Uçum'a uzandığı görülmektedir. Mehmet Uçum, Soylu-Ağar grubuyla ve MHP ile yakın çalışan bir danışmandır. Diğer taraftan bahse konu operasyonun medya üzerinden Şamil Tayyar, Metin Külünk gibi AKP kadroları tarafından bir temiz eller operasyonu olarak propaganda edilmesi açık bir fay hattının işaretidir. Yine Silah sanayii alanında öne çıkan Assan isimli şirkete yönelik operasyon bu şirketi himaye eden Hakan Fidan, Mustafa Varank gibi isimlere yönelik bir hamle olarak görülmektedir. Assan şirketinin Erdoğan'ın damadı Selçuk Bayraktar'ın himaye ettiği Arce isimli bir silah şirketi ile özellikle Ukrayna savaşı dolayısıyla oluşan büyük bir top mermisi ihracat pazarı üzerinde rekabet içinde olması anlamlıdır. Ayrıca Assan dosyası MKE'ye ve buradaki ülkücü kökenli kadrolara da uzanmış bulunmaktadır. Yargı alanında istibdadın doğrudan muhalefeti hedef alan yargı operasyonlarında dahi yarı-askerî rejimin iç çelişkilerinin damgasını görmek mümkündür. Örneğin, İBB itirafçısı Aziz İhsan Aktaş'ın susturulması (suikastla öldürülmesi) amacıyla bir İBB yöneticisinin Selahattin Yılmaz isimli bir ülkücü mafya liderini parayla tuttuğu iddiasıyla gerçekleştirilen operasyon bunlardan biridir. Devlet Bahçeli, Selahattin Yılmaz'a "ülküdaşım" diyerek sahip çıkmışsa da bu operasyonu durdurmayı ya da geri çevirmeyi başaramamış olması da son derece çarpıcıdır.

Yarı-askerî rejim ve istibdadın yargısı

Yargıda yarı-askerî rejimin izdüşümü 2015 yılında HSK seçimleri için kurulan ve cemaatin yargıdan tasfiyesi hedefinde ortaklaşan AKP ve siyasal İslam, merkez sağ, ülkücü/faşist eğilimlere ek olarak CHP ve sol (hatta iktidar cenahındaki ifadeyle Alevi) yargı mensuplarının oluşturduğu Yargıda Birlik Platformu'dur. Bu platformun ifade ettiği ittifakın cemaate karşı mücadele azmi, özellikle 15 Temmuz sonrası FETÖ borsası olarak bilinen siyasal yargılamalarındaki rüşvet pastasının paylaşılması ve daha genel olarak yargı gücünün nakde çevrilmesine olanak tanıyan bir siyasi koruma zırhı elde etmek gibi motivasyonlarla güçlenmiştir. Ancak bu parasal motivasyon, apaçık hukuk ihlali yapılan, muhalefetin önemli güçlerinin ve toplumun kalabalık kesimlerinin husumetini üzerine çeken büyük ve riskli siyasi operasyonlar için yeterli olmamaktadır. Dolayısıyla da muhalefete yönelik siyasi davalarda geçmişte (Demirtaş, Kavala, Atalay vb.) İrfan Fidan gibi, son dönemde ise kent uzlaşısı ve yolsuzluk başlıkları altında CHP'li belediyelere ve tabii ki özellikle İmamoğlu'na yönelik operasyonlarda partizan savcılar öne çıkmaktadır. Gerek bu davalarda gerekse de Ümit Özdağ'ın tutuklanması sürecinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yetkisini de aşarak Ankara'da ya da başka illerde açılması gereken davaları üstleniyor olması istibdadın tüm yargı sistemi içinde aynı derecede

partizanlaşmış, aparatlaşmış bir yapı oluşturamamış olduğu izlenimi vermektedir. Ayrıca siyasi davalarda genel olarak Ankara adliyesi ile İstanbul adliyesi arasında bir açığı farkı da göze çarpmaktadır.

İstibdad cephesindeki tüm bu çelişki ve çatışmalar yarı-askerî rejimin güçlü ve muktedir dış görünüşünün arka planındaki büyük zaaf ve kırılmalıkları bize göstermektedir. Bu zaaf ve kırılmalıklar istibdad rejimine muhalefet eden siyasi gruplaşmaların da doğal olarak ilgisini çekmektedir. İstibdad cephesinin iç çelişkilerinin su yüzüne çıkan boyutları muhalefette neredeyse sürekli bir “devran dönecek” beklentisine kaynaklık etmektedir. Yakın tarihte düzen içinde birbirini takip eden hesaplaşma dönemlerinin olması, 28 Şubat generallerinden Gülen cemaatine bir dönemin muktedirlerinin takip eden dönemde sanık/mahpus durumuna düşmesi ya da tersine Millî Görüşçüler, siyasi İslamcılar, Ergenekon-Balyoz sanıkları gibi bir dönemin bastırılmış gruplarının daha sonra iktidar gücünü elde etmesi bu tür bir düşünceye maddi dayanak sunmaktadır. Düzen muhalefetinden sosyalist sola dahi sirayet eden “yargılanacaksınız” söylemi bunun bir ifadesidir. İstibdada karşı tutarlı bir hürriyet mücadelesinin “devri sabık” yaratmayı istemesi ve vadedmesi doğru olmalıdır. Ancak bunu gerçekleştirecek siyasi güç olarak emekçi halkı görmek kaydıyla. Oysa bugün sosyalist solda bir TİP milletvekilinin ağzından dökülen “bizim artık devletimiz yok” sözü, aynı partinin genel başkanının “eskiden vatandaş nerde bu devlet derdi şimdi benim bir devletim kalmamış diyor” ifadeleri son derece tipiktir. Sosyalist sol açısından yarı-askerî rejimin baskıcı ve keyfî yönetim pratiğinin özellikle büyük burjuvazinin saflarında yarattığı kaygı ve endişelere seslenmeye çalışan zavallı bir politikadır bu. Öte yandan, düzen muhalefeti açısından yarı-askerî rejimin çelişkileri ve çatışmaları içerisinde manevra yaparak siyasi mücadele vermenin son derece rasyonel temelleri bulunmaktadır.

Yarı-askerî rejimin burjuva karakteri ve burjuvazinin iç rekabeti

Bu rasyonel temelleri yarı-askerî rejimin üzerinde yükseldiği sınıfsal zeminde görebiliriz. İstibdad rejiminin burjuva sınıf karakteri son derece açık ve nettir. İstibdad rejimi burjuvazinin rekabet ve çatışma içindeki Batıcı laik ve İslamcı kanatlarının iç savaşında bir kararsız denge yaratmış, tekelci finans kapitali bünyesinde barındıran Batıcı laik burjuvazinin (TÜSİAD burjuvazisi) ekonominin stratejik tepelerini (özel bankacılık sistemi, enerji üretimi ve rafineriler, büyük ölçekli metal ve petrokimya sanayii) büyük ölçüde elinde tutmasına izin verirken bu fraksiyonun siyasal alana müdahale kapasitesini (medya alanından büyük oranda çıkartılarak) sınırlamıştır. İslamcı sermaye ise halen KOBİ'lere dayanan bir genel yapıya sahip olmakla birlikte, siyasal alanda çok daha etkin bir konuma gelmiş ve iktidarın izlediği maliye ve para politikalarını etkilemede ekonomik gücünün çok ötesinde bir

etkinliğe kavuşmuştur. Bugün Mehmet Şimşek yönetimi TÜSİAD burjuvazinin ve emperyalizmin ısmarlamasıyla bir maliye ve para politikasına yönelmişse de bu politika da halen MÜSİAD burjuvazisinin faizleri düşürme baskısı altında ilerlemektedir. Erdoğan zaman zaman Nurettin Nebati'yle kasten poz vererek İslamcı burjuvazinin talep ve beklentilerini unutmadığı sinyallerini vermektedir.

İstibdad rejimi, sermayenin çatışma içindeki iki karşıt fraksiyonunun dışında siyasi iktidara siyasi olarak entegre olmuş oligarşik bir sermaye fraksiyonu da inşa etmiştir. Bu oligarşik fraksiyonun ekonomik gücü devlet ihaleleri ile yapılan devlet garantili kâr artı toprak rantı transferinden gelmektedir. Popüler dilde “beşli çete” olarak nitelendirilen oligarklar ellerinde biriken sermayeyi medya başta olmak üzere doğrudan istibdad rejiminin siyasal finansmanı ile ilgili alanlarda harcamaktadır. Oligarklar arasında hem Batıcı laik sermayeden (Demirören grubu, Limak vb.) hem de İslamcı sermayeden (Kalyon, Tosyalı vb.) gruplar bulunmaktadır. Bu sermaye grupları özellikle medya kanalıyla dolaysız biçimde siyasete entegre olmuş durumdadır. Geçmişte Doğan grubunun gördüğü Batıcı-laik burjuvazinin ve onunla iç içe geçmiş TSK'nın siyasete partiler sistemi dışından müdahale aracı olma işlevini, şimdi havuz medyası ve Demirören grubu görmektedir. Sabah grubunun Erdoğan'ın gayri resmî propaganda aygıtına dönüşmesi sürecinde, bizzat Erdoğan'ın basıncı altında Kalyon, Cengiz, Limak ve Kolin gruplarının bir havuzda 1 milyar dolar toplayarak Sabah-ATV grubunu satın aldığı biliniyor. Demirören grubunun Hürriyet-CNN Türk gibi medyanın en merkezî ana akım güçlerini ele geçirmesi sürecinde ise Ziraat Bankası'ndan 700 milyon dolarlık fiilen geri ödemesiz kredi kullanması ise çok daha çarpıcıdır. Demirören operasyonunda, oligarkların rol aldığı havuz operasyonundan farklı olarak en büyük devlet bankasının kullanılmasını mümkün kılan şeyin ancak TSK'nın silahlı gücünün etkisi ve siyasi himayesi olabileceğini düşünmek gerekir. Demirören'in devlete ait Millî Piyango tekeline sahip olması da zarar eden Total şirketini OYAK'a satması da aynı referansın ifadeleridir. Bu bağlamda Demirören grubunun yayın çizgisinin Sabah-ATV grubundan farklı olarak MİT ve TSK'nın üst kademesinin⁶ (Hakan Fidan-Hulusi Akar) ekseninde değerlendirilmesi isabetli olacaktır.

6 Burada özellikle üst kademe vurgusu yapıyoruz. Zira yarı askeri rejimin inşasında TSK'nın üst komuta kademesinin AKP ve Erdoğan'la fazla içli dışlı olmasının ordunun diğer kesimlerindeki Kemalist eğilimleri rahatsız etmesi bir vakadır. Ancak çok daha büyük rahatsızlık kaynağı ordunun üst kademesinin OYAK'ı mevcut rejimin siyasal finansmanında araçsallaştırması ve adeta rejimin oligarşik sermaye grupları arasına sokmasıdır. OYAK'ın ordu mensuplarının menfaatleri hilafına bu şekilde kullanılması sonucunda oluşan rahatsızlık bugün OYAK yönetiminin, kurumu 5 milyar lira kasten zarara uğratmakla yani yolsuzlukla suçlandığı ve avukatlığını Emekli Askeri Hakim Albay Ahmet Zeki Üçok'un yaptığı bir davaya dönüşmüş durumdadır. Bu konunun ayrıntıları için bkz. Abdullah Köktürk, *Oyak'ta İsyân Sürüyor*, *Ayna Haber*, <https://aynahaber.org/yazarlar/dr-abdullah-kokturk/lame-duck/321/>, 3.9.2020.

TÜSİAD ve MÜSİAD burjuvazisinin iç savaşının, içinde bulunduğumuz dönemde belirli kararsız bir denge içinde bulunmasının temelinde rejimin yarı-askerî karakteri yer almaktadır. Artık 28 Şubat döneminde olduğu gibi TSK'nın komuta kademesi ve ana gövdesinin batıcı laik burjuvazi ile tam bir bütünlük içinde olduğu yapı değişmiştir. TÜSİAD yönetiminin iktidara yönelik eleştirilerinin soruşturma, kovuşturma hatta gözaltı konusu olması Batıcı-laik burjuvazinin geçmişte olduğu gibi bir dokunulmazlık kalkanına sahip olmadığını göstergesidir. Öte yandan yarı-askerî istibdad rejimi altında TÜSİAD burjuvazisi siyasetin hâkim tepelerinden sadece görel olarak sürülmüştür. Bu bağlamda sermayenin iç savaşında geriden gelen ve yarı-askerî rejimin yükseldiği 2016 sonrasında belki de AKP'li yılların ilk yarısında olduğundan da daha fazla güç kazanan İslamcı sermayenin yarı askeri rejimle de çok güçlü bağlar kurduğunu düşünebiliriz. Ayrıca MÜSİAD sermayesi halen ekonomik ölçek olarak geridedir ve rejimin siyasi kalkanı, pozitif ayrımcılığı ve ekonomik transfer mekanizmaları olmadan rekabet avantajını sürdürme olanağından yoksundur. MÜSİAD burjuvazisinin yarı-askerî rejimle hiçbir çelişki yaşamadığı da söylenemez. Özellikle yarı-askerî rejim içinde bir güç odağı haline gelen ve Erdoğan'la da yakın bir ittifak ilişkisi içinde olan Ergenekon-Balyoz eksenini bu kesim için özellikle de İslamcı sermaye içindeki Kürt gruplar açısından bir endişe kaynağıdır. Bu endişenin siyasal alandaki yansımasını en çok Davutoğlu-Babacan ekseninde görmek mümkündür.

Yarı-askerî rejimin burjuvazinin yayılmacı çıkarlarına dayanan dış politikası

TÜSİAD'ın temsil ettiği burjuvazinin en büyük tekelci fraksiyonu halen ekonominin stratejik tepelerini elinde tutmaktadır. Bu bağlamda Batıcı laik burjuvazinin yarı-askerî rejimle uzlaşmaz bir çelişki içinde olduğunu düşünmek yanlış olur. Yine de TÜSİAD burjuvazisinin teşebbüs ve mülkiyet haklarının garanti altında olmasını, devlet kadrolarında liyakat sisteminin işlemlerini (devletin sermayenin yürütme komitesi olarak çalışması anlamında), istibdad cephesinin iktidara tutunmak için har vurup harman savurduğu fonların sermayenin öncelikleri doğrultusunda harcanmasını, Türkiye'nin İslam dünyası, Batı Asya ve Afrika pazarlarında etkisini arttırırken Batı emperyalizmi ile stratejik bütünleşme perspektifinden kopmamasını istemesi ve tüm bu isteklerin burjuvazinin bu fraksiyonu ile yarı-askerî istibdad rejimi arasında bir gerilim kaynağı olması bir gerçekliktir. Öte yandan Batıcı laik burjuvazi tekelci finans kapital karakteri ile Türkiye burjuvazisinin yayılmacı yönelişinin ana kaynağını oluşturmaktadır. Bu yayılmacı yöneliş hem büyük güçler arasında kısmi de olsa denge siyaseti izleme hem de bölgesel konjonktürün yarattığı fırsatlardan atik şekilde yararlanma amacı güden riskli bir dış politikayı gündeme getirmekte ve bu riskli dış politikanın gereği de istikrarlı ve güçlü bir yürütmedir.

İstibdadın yürütmeyi iç denetimden hem hukuki hem idari hem de siyasi olarak azade kılma eğilimi açıktır. Bu eğilim dış politikada da kendini göstermektedir. İstibdad rejimi üzerinde, rejimin ekonomik, siyasi, askerî ve diplomatik bağlarla bağlı olduğu emperyalist sistemden kaynaklanan iki önemli dış denetim unsuru söz konusudur. Bunlardan en önemlisi ordunun bağlı olduğu NATO ittifakıdır. 15 Temmuz darbe girişiminde yenilgiye uğrayan cunta açıkça Amerikancı ve NATO'cudur. Bunun dış siyasette yansımalarının olmayacağı düşünülemez. 1960'lı yıllarda Talat Aydemir önderliğindeki Baas tarzı sol eğilimli milliyetçi cuntaların yenilgisi nasıl ordudaki ve siyasetteki Amerikancı/NATO'cu eğilimleri güçlendirdiyse, 15 Temmuz'un yenilgisi de tersi bir etki doğurmuştur. 15 Temmuz'dan bu yana gerek orduda gerekse de siyasette Amerikan karşıtı hava belirgin bir biçimde kendini göstermiştir. Bu Amerikan karşıtı hava tutarlı bir anti-emperyalist içerikten tamamen yoksundur. Trump'ın merkezkaç eğilimlere alan açan Batı Asya (Ortadoğu) politikası bu havayı derhal Amerikancı bir hatta tekrar sokabilmektedir. Ayrıca İngiliz emperyalizminin Amerikan karşıtı bir NATO'cu havadan kendi lehine yararlanmakta oldukça mahir olduğu ve bu havanın yayılmasına fiilen destek olduğundan da bahsedilebilir. Yarı-askerî rejim bu bağlamlarda NATO dairesinden tamamen çıkma eğilimi hiçbir zaman göstermemişse de S-400 krizinden Bahçeli'nin en son Türkiye-Rusya-Çin ittifakı önerisine kadar, Batı emperyalizmi ile yarı-askerî rejimin güncel hamlelerinin çelişkiye düştüğü anlar merkezkaç eğilimleri kuvvetlendirmektedir.

Bizler ne ulusalcılar gibi Amerikan ve NATO karşıtı havayı yarı-askerî rejimi desteklemek için bir vesile olarak gördük ne de bu havayı istibdad rejiminin baskıcı ve keyfi yönetim pratiğinin bir parçası olarak görüp sözde Batı demokrasısından medet uman sağ-sol liberal yorumlara paye verdik. Üçüncü Büyük Depresyon, emperyalist dünya sisteminin çok yönlü bir krizi olarak tezahür ederken, Türkiye'de siyasal rejim bir dizi savrulma yaşarken, 15 Temmuz'un özgün yönleri ülkede bir Amerikan, NATO karşıtı hava estiriyorsa, son dönemde buna "petrol açılımı" bağlamındaki çelişkilerin de etkisiyle İsrail karşıtı bir cereyan ekleniyorsa devrimci sınıf siyasetinin görevi bu cereyana demokrasi ve özgürlükler gibi soyut mülhazalarla karşı durmak asla olamaz; tam tersine bu cereyanı tutarlı sonuçlarına vardırarak ve emekçi halk kitleleri nezdinde anti-emperyalist ve anti-Siyonist bilinci geliştirmek için var güçle çalışmaktır.

Burjuvazinin sürekli istibdad eğilimi ve düzen muhalefetinin sınıfsal karakterinin istibdad eğilimi ile uyumu

Militarizmin sadece yarı-askerî rejimin siyasi/ideolojik bir eğiliminin değil, aynı zamanda tekelleri finans kapitalin ekonomik çıkarlarının da bir ifadesi olduğu unutulmamalıdır. Bu durumda Batıcı laik burjuvazinin mevcut rejimle yaşadığı

gerilimler ne kadar sertleşirse sertleşsin, bu sermaye fraksiyonunun kurallı bir parlamenter rejimi, istibdad ve yarı-askerî rejime tercih etmesi asla beklenmemelidir. CHP'nin yarı askeri rejim karşısındaki muhalefet performansının sefil hali bu sınıfsal gerçekliğin tezahürüdür. Türkiye'de muhalefet saflarında, özellikle de sosyalist cemahta CHP'yi sınıfsal niteliğinden bağımsız olarak "Cumhuriyetin kurucu partisi", "Atatürk'ün partisi" gibi soyutlamalarla rejimdeki dönüşümün karşısında bir savunma mevzii olarak gören yaklaşımların çok yaygın olduğunu görüyoruz. Bu yaklaşımlar CHP'nin tekelci finans-kapitalin partisi olduğu gerçeğini görmezden gelerek ölümcül bir hata yapıyorlar. CHP'nin en kritik anlarda istibdad rejimine hizmet eden inisiyatifler geliştirmesi (dokunulmazlıkların kaldırılmasına "Anayasa'ya aykırı ama evet" demek, Ekmeleddin vakası, 2017 referandumunda mühürsüz oyların sineye çekilmesi gibi kritik olayların) basiretsizlik olmadığı gibi CHP'nin lider figürlerinin fiilen istibdad cephesinin saflarına geçmesi (2014-2015'ten itibaren Deniz Baykal'ın tutumu ve güncel olarak Kemal Kılıçdaroğlu'nun mutlak butlan davasındaki pozisyonu) de basitçe ihanetle açıklanamaz.

CHP'nin Türkiye tekelci finans kapitalinin (TÜSİAD burjuvazisi) has partisi olması, iktidarın ekonomi politikalarına karşı "rasyonel politikalara dönüş" temelinde yaptığı burjuva muhalefetine ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte CHP'nin Amerikancı ve NATO'cu bir parti olmasının yanı sıra Avrupa Birliği'ne olan kökten bağlılığı da bir TÜSİAD partisi olmasının ifadesidir. Bu bağlılık sık sık CHP'nin istibdada karşı muhalefetine "Batı'ya şikayet" biçimine soksa da 2024 seçimlerinin hemen ardındaki süreçte olduğu gibi CHP mevcut rejimle Avrupa Birliği'nin arasını bulmak için de öne atılmaktadır. Kavala ve Demirtaş davaları ile ilgili Avrupa Komisyonu tarafından yaptırım uygulanması aşamasına gelinmişken normalleşme süreci bağlamında Özgür Özel'in AB nezdinde ortaya koyduğu politik tutum yaptırımların rafa kaldırılmasında etkili olmuştur.

Yine aynı bağlamda olmak üzere Batıcı-laik burjuvazinin yayılcı yönelişinin gerekleri doğrultusunda, laiklik duyarlılığının da İslamcılık ile daha pragmatik bir ilişki tarafından ikame edilmekte olduğu görülmelidir. Sosyalist solda TKP ve Sol Parti gibi yapılar bu gerçekliğin modern küçük burjuvazi ve eğitimli yarı-proletaryada yarattığı hayal kırıklığını örgütlemeye yönelmiştir. Ancak bu yöneliş de bir çıkar yol sunmamaktadır. Zira bu ara sınıf ve katmanlar da Batıcı laik burjuvazinin partilerinin iktidarda olmasının, kendilerine eski dönemde özledikleri sosyal ve kültürel ayrıcalıkları kendiliğinden geri vereceği beklentisiyle laiklik duyarlılığını hızla arka plana atarak bu partilere desteğe devam edebilmektedir. Ekrem İmamoğlu gibi CHP'li olsa da sağ kanat ve İslamcı eğilimli bir siyasetçinin (HTŞ'ye hükümetten önce heyet gönderen, İBB'de başörtüsünü sistematik bir propaganda unsuru olarak kullanan, cemaat ve tarikatlarla ilişki içinde olan bir siyasal pratik sergilemiştir) bu kesimin kahramanına dönüşmesi bu durumun bir kanıtı niteliğindedir.

Yarı-askerî istibdad rejiminin baskıcı yönünün sosyalist solda yarattığı depresif ve çekinik ruh hali, düzen içindeki ehven-i şer arama yönelişini belki de hiç olmadığı kadar güçlendirmektedir. CHP'nin bir düzen partisi olmakla birlikte istibdad rejiminin gadrine uğraması bu düzen içi yönelişe ahlaki bir meşruiyet zemini sağlamaktadır. Dolayısıyla da çok uzak olmayan bir geçmişte sosyalist solda gayrimeşru görülen CHP ile ilişkiler normalleşmiştir. CHP özellikle 19 Mart süreciyle sokak eylemlerinde de daha fazla yer almış, bu eylemlerin çatışmalara sahne olmasıyla ve daha sonra yaz ayları boyunca sürekli mitingler düzenleyerek kitle eylemleriyle daha fazla içli dışlı hale gelmesiyle daha radikal bir burjuva muhalefeti konumuna gelmiştir. Nihayet İstanbul İl Başkanlığı'na kayyım atanması sürecinde Türkiye sosyalist hareketinin önde gelen simaları CHP il binasında nöbet tutmuş, sosyalist gençler CHP il binası müdafaasında polisle çatışmıştır.

CHP'nin radikalizminin sahteliği 19 Mart sürecindeki eylemlerde ortaya çıkmış, kitle eylemliliğini AKP ile “arka kapı diplomasisi”nde (Özgür Özel'in deyiimidir) koz olarak kullanması gençliğin tepkisini de çekmiştir. CHP daha sonra bu tutumunu devam ettirmiş, kitle eylemlerini il il düzenlediği mitinglerle belirli bir rutine bağlarken arka kapı diplomasisini derinleştirmiştir. Özellikle açılım süreci kapsamında oluşturulan komisyona (Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu) katılması bu sürecin parçasıdır. Nitekim komisyona katılımın ardından CHP'ye yönelik yargı operasyonlarında yumuşama emareleri ortaya çıkmış, Adıyaman'da ilk tahliye olmuş, Bahçeli'den ılımlı mesajlar gelmeye başlamış, yaz başında görülen duruşmada 15 Eylül'e atılan mutlak butlan davasıyla ilgili Özgür Özel, “butlan kararı çıkarsa bileklerimi keserim” diyecek kadar olumlu bir beklenti içine girmiştir. Ne var ki Ağustos sonuna doğru hava tersine dönmüştür. Bu hava değişikliğinin sebebinin CHP'nin arka kapı diplomasisinde bir şeylerin ters gitmesi olmadığı, petrol açılımının Suriye'de çıkmaza girmesi olduğu düşünülmelidir.

Petrol açılımı ve yarı-askerî rejim

Bu aşamada durup “petrol açılımı” sürecinin yarı-askerî rejim içinde nereye oturduğuna bakmak faydalı olacaktır. Petrol açılımı büyük oranda MHP'nin inisiyatifi ile gündeme getirilmiştir. Bu açılımın zaman içinde Erdoğan'ın da ikna olmasıyla bir devlet politikasına dönüştüğü söylenmektedir. Ancak bu söylenenler gerçek durumu tam yansıtmamaktadır. Siyasal İslamcı ve ümmetçi Erdoğan'ın ırkçı-faşist Bahçeli'nin gündeme getirdiği açılıma yönelik kaygılarının ideolojik olmadığı açıktır. Yarı-askerî rejim içinde Bahçeli'nin ön planda olduğu açılımcı kanadın arka sıralarına baktığımızda 90'larda “Bask modelini” tartışan Çiller'den, 2000'lerde düz ovada siyaset yapsın diyen Mehmet Ağar'a uzanan siyasal hat vardır. Bu hattın bir ucu yine 2000'li yıllarda “taş atan çocuklar” bahsinde en radikal çözüm süreci taraftarlarından olan Mehmet Uçum gibi figürlere de uzanmaktadır.

Yani bu kanadın İkinci Cumhuriyetçi bir açılım sürecine adaptasyonu görünenden daha kolaydı. Ön planda Erdoğan'ın olduğu açılım sürecine kuşkuyla bakan kanadın arkasında ise yakın tarihte bir ucunu Özal'ın ölümüne kadar uzatabileceğimiz, 2000'li yılların Ermeni ve Kürt karşıtı ırkçı kampanyalarının arkasında olan, Kürt açılımlarının her seferinde akamete uğramasında başrol oynayan Ergenekon-Balyoz eksenini bulunmaktadır. "Petrol açılımı" Bahçeli'nin inisiyatifi ile gündeme geldikten sonra derhal bir devlet politikası haline gelmemiştir. Yarı-askerî rejimin bu iki kanadı, Öcalan'ın kayıtsız şartsız teslimiyet doğrultusundaki çağrılarını sonucunda buluşabilmiştir.

Kürt hareketinin en işbirlikçi unsurları ile yürütülse dahi silah bırakma ve örgütsel tasfiyeyi içeren bir sürecin mutlaka müzakere gerektireceği, bu müzakerelerde salt diplomatik yolla Kürt hareketinin en silahlı olan ve Amerikan himayesinde bulunan PYD/YPG'ye silah bırakma ve Şam rejimine entegrasyonun dayatılamayacağı bellidir. İlk inisiyatifi ortaya koyan Bahçeli kanadı baştan itibaren bu konuda daha pragmatik bir tutum sergilemeye yatkındır. Yani PKK'ye silah bırakılmasının ardından PYD ile ilişki kurmayı dışlamayan, bu ilişkilerin hangi yönde ilerleyeceğini zamana bırakan bir tutum içinde olmuştur. Sürecin bir diğer önde gelen aktörü Hakan Fidan'ın açıklamalarının satır aralarında da benzer bir yaklaşım görmek mümkündür. Yarı-askerî rejimin Ergenekon-Balyoz kanadı "kayıtsız şartsız tasfiye" vaadi ile kerhen ikna edilebilmiştir. Bu kanat ikna oluncaya kadar Erdoğan açılımını açıkça sahiplenen bir tutum sergilememiştir. Yine Perinçek de ilkin Bahçeli'nin girişimini Amerikan-İsrail projesi olarak yerin dibine sokmuş, daha sonra "devlet müdahale etti" diyerek sürecin millî bir karakter kazandığını iddia ederek pozisyon değiştirmiştir. Petrol açılımı, yarı-askerî rejimin tüm kanatlarının bağlı olduğu burjuvazinin sömürgeci sınıfsal çıkarlarına dayandığı için adım adım tüm istibdad cephesi bu sürece sahip çıkan bir konum almaya başlamıştır. Ancak görünürdeki bu destek, silah bırakma çağrısına PYD/YPG'nin dahil olup olmadığı konusundaki kuşkuyla sürekli gündemde tutan yaklaşımlarla koşullu hale getirilmiştir.

Suriye'de PYD/YPG'nin silah bırakmayacağını apaçık belli etmesinin ardından açılıma mesafeli kanat derhal itirazını yükseltmeye başlamıştır. Bu mesafe en son Bahçeli ve Erdoğan arasında kısa süreli bir soğuk savaşa neden olan İmralı ziyareti tartışmasında da su yüzüne çıkmıştır. Bahçeli, sürecin momentumunu arkasına alarak yaptığı emrivaki ile bu raundu kazanmış ve komisyondan İmralı ziyareti kararını çıkartmışsa da çelişkiler sürmektedir. Belli ki açılıma mesafeli kanat sadece sözlü bir itirazda bulunmamaktadır. Kamuoyu önünde süreci bir devlet politikası olarak savunurken hesabını arka planda görmeye yönelmektedir. Son dönemde yarı-askerî rejim içindeki siyasi nitelikli yargısal ve polisiye operasyonların MHP'nin saflarına uzanması, polis teşkilatında ve vali atamalarında MHP kadrolarının tasfiye edildiği iddiaları vb. petrol açılımı etrafındaki çelişkiden azade düşünülmemelidir. Bu

tür operasyonlardan sadece MHP de nasibini almıyor. Daha önce Assan operasyonu dolayısıyla ifade ettiğimiz gibi Hakan Fidan-Hulusi Akar eksenine de yönelen hareketler söz konusu. Yarı-askerî rejimin bu iki güç odağının petrol açılımının sürükleyici unsurları olması tabii ki tesadüf değil. Nitekim mevcut durumda yarı-askerî rejimin açılıma mesafeli kanadının karşı hamleleriyle ve Suriye sahasındaki gelişmelerin de etkisiyle açılımı sahiplenen ve sürükleyen kanat duraksamıştır. Yarı-askerî rejim, dışarıda PYD/YPG'ye karşı daha sert bir askerî pozisyon alınması içerde ise sivil iktidar alternatifi CHP'ye karşı operasyonların hızlanması ile dönemsel bir konsolidasyon sürecine girmiştir. Ancak bu konsolidasyon dönemsel olmakla birlikte oldukça kırılğan gözükmektedir. Yarı-askerî rejimin kısa tarihinde iç çelişkilerin bu şekilde kapatıldığı konsolidasyon süreçleri defalarca yaşanmıştır. 15 Temmuz'un hemen ardından ikinci bir darbe girişimi ihtimali dahi tartışılırken Fırat Kalkanı Harekâtı bu tür bir konsolidasyona zemin oluşturmuştur. Daha sonra 2017 referandumu, 2018-2019, 2023-2024 genel/yerel seçimleri, yarı-askerî rejim içindeki çelişkilerin iktidara tutunma kaygısıyla ertelendiği benzer konsolidasyon süreçlerine vesile olmuştur.

Düzen muhalefetinin yarı-askerî rejimle bağları

Elbette ki yarı-askerî rejimin rekabet içindeki silahlı/sivil güç odakları rejim içi güç dengesini kendi lehlerine yeniden düzenleme arayışlarını hiç bırakmamaktadırlar. Ancak bu tür bir reorganizasyonla elde edilecek avantajlar, genellikle mevcut rejimin tümünden sarsılması hatta yıkılması riskini almaya degecek kadar büyük gözükmemektedir. Oysa düzen muhalefetinde hiç bitmeyen, "Devlet Bahçeli'nin 2002'de DSP ve ANAP'la birlikte iktidar ortağı olmasına, üstelik DSP'nin bölünmesinin ardından birinci parti konumuna yükselmesine rağmen erken seçim isteyerek iktidarın değişmesine yol açması gibi sürpriz şekilde erken seçim isteyerek AKP iktidarına son vereceğine" dair bir beklenti söz konusudur. Aslında bu beklenti temelsiz değildir. Ancak MHP'nin hangi koşullarda böyle bir yol izleyeceğini öngörmek gereklidir. Açıktır ki MHP ancak yarı-askerî rejimin ekonomik bir çöküntü ya da askerî bir yenilgi neticesinde çöküşünü öngörürse süreci kontrol altında tutmak ve tüm maliyeti yarı-askerî rejim içindeki diğer odakların üstüne yıkmak için bu yolu izleyecektir.

Bu tür bir yönelişin neye benzeyebileceğini ve hangi dinamiklere yaslanacağını Erdoğan ve Özel arasında 2024 yerel seçimlerinin ardından gelişen "normalleşme" sürecinden ölçebiliriz. Aynı şekilde Bahçeli'nin petrol açılımı vesilesiyle Dem Parti'ye yönelik keskin tavır değişikliği, İBB yargılamalarıyla ilgili eleştirel çıkışları vb. ile Özgür Özel'e MHP'yi kastederek "ittifak ortağı ile yürüyemeyecek noktaya gelirse, biz demokrasi yolunda herkesle yürürüz" dedirtmesi bir başka alternatif yolun müstakbel söylem tarzını yansıtmaktadır. İstibdad cephesinden

düzen muhalefetine doğru uzatılan ya da bir şekilde açık tutulan köprüler, düzen muhalefetini de mevcut rejimin bir uzantısı halinde tutmaya yaramaktadır. Eski CHP Genel Başkanlarından NATO'nun Afganistan sivil sömürge valiliğini yapacak kadar emperyalizmin güvenine mazhar olmuş bir figür olan Hikmet Çetin'in Bahçeli ile başlattığı paralel diyalog önemlidir. Bu diyalog sadece CHP davaları ve Ekrem İmamoğlu'nun durumu ile ilgili konulara odaklanmış gibi gözükse de Hikmet Çetin'in görüşme sonrası basına verdiği demeçlerde 12“ Eylül öncesinde CHP-MHP koalisyonu kurulsaydı darbe önlenbilirdi” ve “CHP-MHP bugün de çok başarılı olabilir” gibi sözleri dikkat çekicidir. Düzen muhalefeti de iktidara uzanan yolun yarı-askerî rejim içindeki silahlı güç odaklarıyla kurulacak ittifaklardan geçtiğinin bilincindedir. Düzen muhalefetinin merkezî gücü olan CHP'nin saflarındaki bir diğer kanat şimdiden saf değiştirmiştir. Genel Merkez ve İstanbul kongrelerine yönelik davalarda Kılıçdaroğlu ve ekibinin tutumu, düzen muhalefetinin istibdad cephesine geçişinin ne kadar hızlı ve keskin olabileceğine dair ibretlik bir örnek olarak karşımızda durmaktadır.

Bahçeli açısından bu stratejinin, karşısındaki güçler için de geçerli olduğunu varsaymak gerekir. Yine aynı şekilde mevcut rejimin sürdürülemez noktaya doğru gitmesi halinde, rejim içi rekabette iktidarın nimetlerinin paylaşımı yerine çöküşün maliyetinden kaçış dinamiği hâkim olmaya başlarsa rejimin askerî/sivil güç odakları hem birbirlerine karşı çok daha sert ve uzlaşmaz manevralara girişecek hem de istibdad cephesinin dışındaki güçlerle ittifak arayışına yöneleceklerdir. Yani sadece MHP değil yarı-askerî rejimin diğer güç odakları da rakiplerini alt etmek üzere muhalefete doğru açılımlar yapabilir. 2019 yerel seçimlerinin ilk turundan sonra ve 2024 yerel seçimlerinin ardından Erdoğan'ın CHP ile girmeye çalıştığı normalleşme süreci bu bağlamda okunmalıdır. AKP ve CHP arasındaki normalleşmenin bir ittifaka doğru yönelmesi MHP'nin yarı-askerî rejimdeki kilit rolünü ortadan kaldıracak derecede büyük bir güç merkezi oluşturma potansiyeli taşımaktadır. Yine Erdoğan'ın MHP'nin azmettirdiği bir cinayetle öldürülen Sinan Ateş davası etrafında Ateş ailesi dolayısıyla İyi Parti'yle kurduğu bağlantı, Meral Akşener ve Sinan Oğan gibi faşist taban ve kadrolar nezdinde etkili figürleri yanına çekmiş olması da yarı-askerî rejim içinde polis, jandarma ve ordu kadroları arasında kendini ülkücü olarak tanımlayan kalabalık kitle üzerinde nüfuz mücadelesi bağlamında değerlendirilmelidir. Aynı kitleye yönelik siyaset yapan Ümit Özdağ ve Zafer Partisi grubunun da bir ayağı yarı-askerî rejimin içindedir. Ümit Özdağ'ın son dönemde gördüğü baskı ve tutuklanarak hapse atılmış olması devletin silahlı çekirdeği içerisindeki ilişkilerinin ve ülkücü/faşist devlet kadroları üzerindeki etkisinin ciddiye alındığının bir kanıtı niteliğinde görülmelidir.

Yarı-askerî rejimin kırılğan yapısı ve halk kitlelerinin siyasette artan önemi

Yarı-askerî rejimde sadece iktidardaki değil, muhalefetteki tüm siyasi partilerin de devletin yasal ve yasadışı silahlı çekirdeğindeki güç odakları ile ilişki kurduğunu, düzen siyasetinin mevcut özgül koşulları içinde buna mecbur olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu siyasette kitlelerin öneminin olmadığı, sivil siyasi partilerin ve temsil ettikleri halk kesimlerinin bir siyasi güç unsuru olarak görülemeyeceği anlamına gelmez. Tam tersine yarı- askerî rejimin çelişkileri halk kitlelerinin, özellikle de emekçi sınıfların genel konumlarını, tepkilerini ve tutumlarını son derece önemli ve belirleyici kılmaktadır. Türkiye’de yarı-askerî rejimin görünürde başarısız bir darbe girişiminin ardından yükseldiğini belirtmiştik. Bu bağlamda silahlı güçlere dayanan siyasi odaklar pozisyonlarını ve eylemlerini sivil bir kisve altında ortaya koymak zorunda kalmaktadır. Oysa 12 Eylül askerî darbesinin ardından, 28 Şubat sürecinde ve sonrasında resepsiyonlarda verilen gayri resmi siyasi mesajlar, MGK toplantılarında sivil iktidara zorla imzalatılan kararlar, e-muhtıralar vb. siyasal hayatın olağan akışının bir parçası olagelmıştır.

Yine de ordunun siyasi hayata açıktan müdahalesinin meşruiyetini görelî olarak değerlendirmek gerekir. 12 Eylül’ün ardından da halkın ilk seçimde Evren’in işaret ettiği adaya oy vermemesiyle, referandumla 12 Eylül’ün yasakladığı siyasetçileri siyasete döndüren bir tutum almasıyla, en önemlisi ise işçi sınıfının darbenin baskıcı ortamını sınıf mücadeleleri ile yırtıp atmasıyla, 12 Eylül paşalarının ülkeyi kaos ve terörden kurtaran paşalar olarak değil, işkenceci Amerikan çocukları olarak anılmalarını sağlayan bir siyasal ortam emekçi halkın gücüyle oluşmuş, düzen siyaseti bu ortama daha sonra ayak uydurmak zorunda kalmıştır. 28 Şubat’ın görelî başarısı/başarısızlığı açısından da İslamcı halk kesimlerinin başörtüsü yasaklarına karşı tepkileri önemlidir. 1999 depreminin ve 2001 ekonomik krizinin düzen siyasetinin merkezini çökerttiği, işçi sınıfı hareketinin yükseldiği koşullarda ordunun düzen siyasetinde istikrarı sağlamak için devirdiği Millî Görüş içinden çıkarttığı hem askerle hem de Batı emperyalizmiyle/İsrail’le ılımlı/uyumlu olmasını umduğu, (nitekim Erdoğan-Gül-Arınç önderliğindeki bu kanat 28 Şubat koalisyonunu bölmek ve TSK’dan gelen basınçla başa çıkmak için bir süre bu rolü gönüllü olarak oynamış ancak iktidara geldikten sonra ordu ile çelişkileri adım adım tekrar öne çıkmıştır) kanada iktidar yolunu açmasında belirleyici olan etkenin halk kitleleri olduğu unutulmamalıdır.

Silahlı güç ve iktidar odaklarının kapalı kapılar ardındaki pazarlık ve rekabetlerinin siyaset alanında sonuç üretmesi için halk kitlelerinin ikna edilmesi/manipüle edilmesi vazgeçilmez bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Hele ki 15 Temmuz darbe girişiminde olduğu gibi darbeci askerî güçler sivil halk tarafından durdurulmuşsa (arka planda askerî birliklerin tutumları belirleyici olsa da görünür-

de ve sürecin resmî anlatısında can pahasına tankların karşısına çıkan halk kitleleri darbeyi durdurmuştur) bu zorunluluk çok daha net şekilde kendini göstermektedir. Tabii ki resmî anlatı ne kadar sokağa dökülen halkı kutsasa da bir yarı-askerî rejimin sistematik olarak halkın sokakta siyaset yapmasını gayrimeşru ilan etmesi gerekir. Dolayısıyla da zor zamanda ülkeyi kurtaran halk, düzenin tesisi ile birlikte evine çekilmeli ve siyasete sadece oy kullanarak katılmalıdır.

Yarı-askerî rejimin dayandığı bu ideolojinin bir gereği/sonucu olarak siyasi partiler arasındaki rekabet, siyasi partiler arası ittifaklar, siyasi partilerin içerisindeki fraksiyon çatışmaları bu bağlamda öne çıkmaktadır. Genel ve yerel seçimler, referandumlar, parti kongreleri en genel anlamıyla sandık yarı-askerî rejimin çok önemli ve vazgeçilmez bir meşruiyet kaynağı haline gelmektedir. Sandık elbette ki manipüle edilmektedir. Ancak sandığın manipülasyonu sınırsız ve koşulsuz değildir. Sandık manipülasyonu istihbarat, polis ve jandarmanın yanı sıra paramiliter sokak güçlerinin, tüm bunlara ek olarak mutlaka yargının (Yüksek Seçim Kurulu ve İl/İlçe seçim kurulları başta olmak üzere) koordinasyonunu ve eylem birliğini gerektirmektedir. Bu koordinasyon ve eylem birliğinin en net ve açık örneği 2017’de başkanlık rejimine geçişi sağlayan Anayasa referandumunda “mühürsüz oyların sayılması” sürecinde görülmüştür.

Referandumdan evet sonucu çıkması, yarı-askerî rejimin içinde MHP-Soylu-Ağar kanadının inisiyatifi ile başlayan, 15 Temmuz sonrasında böyle bir adım atmakta tereddüt gösteren Erdoğan’ın ve bilhassa TSK içinde başkanlık rejimine mesafeli fraksiyonların adım adım ikna edildiği, devletin silahlı çekirdeği içindeki mutabakatla referandumu gece gayrimeşru/şaiabeli ilan eden Perinçek ve Akşener gibi liderlerin sabahtan itibaren ılımlı ve uyumlu bir pozisyona geçiş yaptırıldığı, mühürsüz oyların sayılması skandalına karşı olası bir sokak hareketliliğinin paramiliter güçlerce caydırıldığı (Kılıçdaroğlu’nun “İktidarın adamları silahlanmıştı, sokağa çağırıyordum kan dökülecekti.” sözleri) bir sürecin sonunda gerçekleşmiştir. Eğer yarı-askerî rejim içindeki fraksiyonların mutabakatı olmasaydı ya da yarı-askerî rejim içindeki fay hatlarını tetikleyici bir halk hareketliliği yaşansaydı sonucun farklı olabileceğini düşünmek mümkündür.

Erdoğan neden bir Bonapart değildir?

Referandumla birlikte kurulan rejimde yüzde 50+1 formülünün yarı-askerî rejimin karakteriyle nasıl bütünleştiğini belirtmiştik. Bu bütünleşme siyasette siyasi partilerin yanı sıra hatta siyasi partilerden de kısmen bağımsızlaşan biçimde, 50+1’lik partiler koalisyonunu kendi şahsında sağlayabilecek figürlerden oluşan bir liderler mücadelesini siyasetin merkezine oturtmaktadır. Bu durum sınıflar arasında güç dengesinin bir taraf lehine bir türlü bozulmadığı pat durumunun üzerinde yükselen bir hakem rolü bağlamında Bonapartizmi akıllara getirmektedir. Erdoğan’ın bir

hakem rolü üstlendiğini iddia etmek son derece tartışmalı olurdu, ayrıca Türkiye’de genel olarak sınıflar arasında bir pat durumundan ziyade rejimin içinde, burjuvazinin kendi içindeki fraksiyonlar arasındaki çekişmenin ve devletin bürokratik yapısı içindeki yenileşememe halinin öne çıktığı bir konjonktürden bahsediyoruz. Dolayısıyla da sınıfların pat durumu dolayısıyla bağımsızlaşan bir askerî devlet aygıtından ziyade, askerî klikler arasındaki kararsız denge üzerinde yükselen bir sivil siyasi karakterden bahsediyoruz. Dolayısıyla Bonapartist rejimlere özgü olan liderin askerî karakterinin yerine askere karşı sivil siyaseti temsil ederek yükselen bir Erdoğan’ı ve ona iliştilmeye çalışan ve ilk andan itibaren eğreti duran Başkomutan sıfatının arkasındaki askerî iktidarsızlık halini görüyoruz. Zira Erdoğan’ın devletin silahlı çekirdeği üzerinde ne şahsi ne de ideolojik bir otoritesi olduğundan bahsedilebilir. Bir siyasal İslamcı olarak Erdoğan ordu içinde İslamcılıkla nüfuz edememiş, Rabia işaretini Kurt işaretini ile birleştirerek üstelik dört parmağın İhvanî içeriğini “Tek Millet, Tek Bayrak, Tek Vatan, Tek Devlet” laik milliyetçi sloganla sulandırmak zorunda kalarak ordunun nüfuzuna girmiştir. Sadat gibi İhvanî-Siyasal İslamcı askerî/paramiliter bir yapının orduda etkinliğini arttırmasına da izin verilmemiştir. Bu yapının kaderi aynı Wagner gibi ülke dışında İslam coğrafyalarında mevcut rejimin bir dış politika aparatı olmakla sınırlandırılmak, iç politikadan ve TSK’nın iç işlerinden dışlanmak olmuştur.

Dolayısıyla Tayyip Erdoğan’ın bir Bonapart olmadığını, sivil siyasetteki kaos ve pat durumunun askerî siyaseti dayattığı değil tam tersine askerî güç odaklarının meşruiyetini yitirdiği ve hakimiyetini sürdürmek üzere sivil siyaseti öne çıkardığı özgül koşulların ürünü olarak yükseldiğini söyleyebiliriz. Bu özgül koşulların ürünü olan siyasi kişiliğin meşruiyet krizini çözmek için yüzde 50+1’lik çoğunluğa elde etmesi bir zorunluluk haline gelmektedir. Ne var ki Erdoğan’ın tek başına böyle bir şahsiyet olduğu söylenemez. Siyasal İslamcı kökeni, görüşleri ve eylemleri ile Erdoğan yüzde 50+1’lik bir güce ne liberallerin ne de Gülen cemaatinin desteği ile herhangi bir aşamada ulaşabilmiştir. Yine de 2000’li yıllardan itibaren siyasal sistemde en büyük oy potansiyeline sahip olan figür Erdoğan olmuştur. Bu özelliği ona yarı-askerî rejimde bir kilit taşı rolüne yükselme olanağı tanımıştır. Zira tek başına yüzde 50+1’lik çoğunluğa ulaşmasa da başka siyasi akımlardan görece küçük bir seçmen desteği ile bu güce erişmesi mümkündür. MHP tam da bu bağlamda anahtar bir role kavuşmaktadır. Erdoğan ve Bahçeli bu bağlamda bir anahtar ve kilit gibidir. Yarı-askerî rejim ancak ikisi birleşip uyum sağladığında kritik anlarda kapıları açabilmektedir. Erdoğan ve Bahçeli’nin meşhur baş başa görüşmeleri ve ardından iç ve dış siyasette önemli gelişmeler yaşanmasının arka planında bu dinamik vardır.

Ekonomik krizden rejimin krizine: Ayakta kalma ve ayak kaydırma stratejileri

Hiçbir zaman tek başına yüzde 50+1'lik bir çoğunluğu temsil etmeyen Erdoğan'ın, özellikle ekonomik krizin faturasının işçi ve emekçi kitlelere ödetilmesinin yarattığı sosyal gerilim neticesinde kitle desteğinde erime yaşaması yarı-askerî rejimin üzerinde yükseldiği zemini daha da kırılğan hale getirmektedir. 2023 seçimlerinde seçim ekonomisi ve yoğun bir siyasi manipülasyon kampanyası eşliğinde zar zor ikinci turda seçilebilen Erdoğan'ın 2024 yerel seçimlerinde yaşadığı hezimet, yarı-askerî rejimdeki kriz dinamiklerini iyice tetiklemiştir. AKP-MHP ittifakına dayanan Cumhur İttifakı'nın, Erdoğan'ı Cumhurbaşkanı olarak tutması giderek zorlaşmakta ve riskli hale gelmektedir. Normal olarak 2028 yılında yapılması planlanan seçimler rejim açısından giderek daha büyük belirsizlikler içermeye başlamıştır. Kılıçdaroğlu gibi etnik ve mezhepsel kimliği ile neredeyse kategorik olarak yüzde 50+1 matematiğine uyumsuz bir aday karşısında dahi zar zor galip gelen Tayyip Erdoğan'ın yeni seçimlerde Ekrem İmamoğlu ya da Mansur Yavaş gibi bir aday karşısında şansı yüksek değildir. İmamoğlu'nun CHP'nin temsil ettiği büyük kitleye, İslamcılıkla ve Kürtlerle ilişkisinin getirdiği dinamikleri eklemesi, Mansur Yavaş'ın ise Erdoğan'ın seçimler kazanmasında büyük rol oynayan şovenist propaganda ve manipülasyon mekanizmalarını işlevsiz bırakacak siyasi karakteri yarı-askerî rejimin yüzde 50+1 matematiği ile uyumludur.

Dolayısıyla yarı-askerî rejimin, Erdoğan'ın ve AKP-MHP ittifakının gerileyen halk desteği dolayısıyla, 2023'e kadar gelen haliyle Cumhur İttifakı'na yaslanarak ayakta kalma ihtimali hemen hemen kalmamıştır. Böyle bir durumda yeni arayışların gelmesinden daha doğal bir şey olamaz. 2024 seçimlerinin ardından Türkiye siyasetinde yaşanan büyük çalkantılar bu temelde okunmalıdır. Yarı-askerî rejimin üzerinde yükseldiği iktidar mekanizmasının sivil ayağının (sivil siyasi partilerin ve liderlerin ön plana çıktığı mekanizma) yeniden düzenlenmesi gerektiği açıktır. Başka bir ifade ile yarı-askerî rejim kendi bağrından seçim kazanmayı garanti altına alacak kadar güçlü ve istikrarlı yeni bir siyasal kompozisyon üretmelidir. Böyle bir gücü sağlayacak aritmetik formüller türetilir. AKP-CHP büyük koalisyonu (muhtemel Dem Parti desteğiyle), AKP-MHP-DEM Parti ittifakı (Öcalan açılımı ile gündeme gelen şekliyle) ya da Erdoğan ve AKP'yi yalıtacak bir CHP-MHP ittifakı (2015'te 7 Haziran seçimlerinden sonra Dem Parti olası bir CHP-MHP hükümetini dışarıdan destekleyeceğini açıklamıştı) böyle bir ağırlık merkezi oluşturabilir. Gelgelelim bu formüllerin hiçbirisi 15 Temmuz'un özgül koşullarında şekillenmiş olan ve iktidarın askerî kanadıyla iç içe geçmiş bir Erdoğan-Bahçeli eksenine kadar istikrar sağlayamaz. Her bir formül kendi içinde bölünme olasılığı kadar karşısında kendisinden daha güçlü ve büyük bir konsolidasyon sağlayacak bir reaksiyon yaratmak gibi riskler taşımaktadır. Dolayısıyla yarı-askerî rejim içinde rekabet ve

çatışma içindeki güçler, birbirleri ile ne kadar sert bir mücadele içinde olurlarsa olsunlar mevcut siyasi ittifak yapısını kökten değiştirecek adımları atmaktan kaçınmaktadırlar.

Ne var ki tarafların bu tür keskin adımları atmaktan imtina etmeleri, onları, rekabet ve çatışma içindeki müttefiklerine karşı bu alternatifleri bir koz olarak kullanmaktan da alıkoymamaktadır. 2024 yerel seçimlerinin ardından Erdoğan'ın Özgür Özel ile başlattığı normalleşme süreci böyle okunmalıdır. Normalleşmenin MHP ve Bahçeli için apaçık bir tehdit olarak algılandığına hiçbir şüphe yoktur. Normalleşme sürecinde Bahçeli'nin "siparişi yapılan normalleşme ve yumuşama atmosferinin sürdürülebilir hale gelmesinin önünde şayet Milliyetçi Hareket Partisi bariyer olarak telakki ve tarif ediliyorsa ve bu konuda da geniş bir ittifak oluşmuşsa, MHP'ye düşenin sorumluluğunun gereğini gönül huzuruyla yapmak olduğu, AK Parti ile CHP arasında geniş tabanlı bir ittifakın vücuda gelmesi, buna da altılı masanın diğer unsurlarının desteğinin Milliyetçi Hareket Partisi'nin samimi dileği ve temennisi olduğu" şeklindeki açıklamaları eğer siyasi literatürde "pasif agresif siyaset" diye bir tanımlama olsaydı bunun müstesna örneği olurdu. Nitekim Bahçeli bu pasif agresif homurdanmalarla yetinmemiş Öcalan açılımı ile tüm siyasi tabloyu değiştiren riskli bir hamleyle inisiyatifi tekrar ele almıştır.

Bahçeli'nin Erdoğan'ın CHP ile normalleşme sürecinde izlediği havuç-sopa politikasının zaafalarını kullanmış olduğu gözükmektedir. Öcalan açılımına paralel olarak Esenyurt Belediyesi'ne yapılan "Kent uzlaşısı" operasyonu aynı anda hem AKP-CHP arasında oluşan normalleşme köprüsünü bombalayan hem de AKP-MHP-Dem Parti ittifakına zemin oluşturan bir hamle olmuştur. Kürt hareketinin pragmatik ve işbirlikçi açılım siyasetinin MHP ile dahi ittifak yapmayı kaldırabilecek genişlikte olduğunu bugün görebiliyoruz. Geçmiş deneyimler Kürt hareketini açılım süreciyle kendi siyasetine angaje etmek isteyenini onu iktidarda kalacağına ikna etmesi gerektiğini göstermektedir. Kürt hareketinde mevcut iktidarla mı yoksa onun yerine geçmesi muhtemel potansiyel güçle mi sürecin yürütüleceğine dair ikiliği 2014-2015 sürecinde Demirtaş'ın "seni başkan yaptırmayacağız" çıkışında ve Öcalan'ın Erdoğan'ın başkanlığını destekleme vaadine dayanan siyasetinde görmek mümkündür. Dolayısıyla Bahçeli'nin açılım inisiyatifi, CHP'yi 2024 yerel seçim zaferine rağmen bir iktidar alternatifi olmaktan uzaklaştıracak bir operasyonlar dizisi ile el ele gitmiştir. Esenyurt'ta inisiyatif Bahçeli'den gelmiş, 19 Mart ile Ekrem İmamoğlu'nu doğrudan hedef alan operasyonla birlikte Erdoğan da aynı zamanda hem açılım sürecini hem de CHP'ye karşı operasyonları sahiplenmiştir. Ekrem İmamoğlu'nun bir yüzde 50+1 alternatifi olarak ekarte edilmesinin yetmeyeceği, Mansur Yavaş'ın bir alternatif olarak belirmesi, hatta Özgür Özel'in dahi artan bir popülerite elde etmesiyle ortaya çıkmış, CHP'nin bölünmesi bir zaruret halini almıştır. Mutlak butlan davası olarak bilinen girişim de bu bağlamda gündeme gelmiştir.

Yarı-askerî rejimin Anayasal güvence arayışı

CHP'nin etrafında şekillenen siyasal gündem perde gerisinde yürütülen gayri-meşru pazarlıklarla, CHP saflarından devşirmelerle, yargısal ve polisiye operasyonlarla sürdürülse de eninde sonunda bu sürecin mevcut iktidar yapısına büyük bir fatura çıkarttığı da aşikârdır. Ekrem İmamoğlu fiilen ekarte edilmiş gözükse de oluşan tepkinin büyüklüğü istibdad cephesini Mansur Yavaş'a da benzer bir operasyonu yapmaktan uzun bir süre boyunca alıkoymuş gözükmektedir. CHP'yi bölmeye yönelik tasarlanan komplo ise Kemal Kılıçdaroğlu merkezli hatırı sayılır miktarda CHP kadrosunu angaje etmesine rağmen sonuç alamamıştır. Bu sürtünme ve tıkanma halinin yarı-askerî rejim içindeki gerilimi de arttırdığından ve daha da arttıracığından şüphe duyulmamalıdır.

Bu koşullarda MHP'nin ve temsil ettiği silahlı iktidar odaklarının iktidardaki pozisyonlarının, bu pozisyona bağlı olarak devlette elde ettikleri kadro ve kazanımların, nihayet tüm bunların çerçevesini oluşturan yarı-askerî rejimin bekası için çok yönlü bir perspektif içinde hareket ettiğini söyleyebiliriz. Bu hareket tarzının amacı, mümkün olduğu kadar Erdoğan'la yürümeye devam etmek ve mevcut siyasal yapı bir seçim sınavından geçmeden yarı-askerî rejimin devamlılığını Anayasal güvencelelere kavuşturmasıdır. Bu Anayasal güvenceler rejimin salt idari yönüyle ilgili değildir; esas olarak mevcut yarı-askerî rejimin dayandığı sınıfsal çıkarlara yöneliktir. Türkiye burjuvazisinin kendi arasındaki tüm rekabet ve çatışmaları yatıştırıcı rol oynayan sömürgeci çıkarlara yönelik güvenceler içermeyen bir Anayasa hamlesinin, meclisteki burjuva partileri nezdinde gerekli nitelikli çoğunluğu sağlayacak bir kabul görme şansı yoktur. Ayrıca bu Anayasa hamlesinin kitleler nezdinde de kabul görmesi için yayılmacı sömürgeci çıkarların barış süreci gibi bir kılıfla sunulması, yoğun bir İslami demagoji ile (bir Anayasal madde olarak değil ama siyasal gündem olarak Hilafet tartışmasının ısıtılması dahil olmak üzere) desteklenmesi şarttır.

Bu bağlamda MHP'nin hamlelerinin özellikle de Öcalan açılımının bir seçim yatırımı değil, seçimden önce Anayasa değişikliği yapabilecek bir güç tertiplenmesi olduğu tespit edilmelidir. Bu bağlamda CHP'nin 2024 yerel seçimlerinde elde ettiği gücün pasifize edilmesi her şeyden önce CHP'yi mevcut iktidara bir erken seçim dayatmaktan alıkoymak içindir. 2023 seçimlerinden sonra Soylu'nun görevden alınması başta olmak üzere hükümette yapılan değişikliklerle, 2024 seçimlerinin ardından ise normalleşme süreci ile MHP yarı-askerî rejim içerisinde neredeyse marjinal bir konuma doğru sürüklenirken geline aşamada yeniden merkezî bir konum elde etmeye başlamıştır. Böyle bir gelişme karşısında Erdoğan'ın da yeniden inisiyatif kazanma çabasında olduğu, MHP'nin inisiyatifini sınırlandıran, yarı-askerî rejim içinde Ergenekon-Balyoz ekseninin görece ağırlığını arttıran, iktidar partisi olup iktidardan dışlanmış AKP kadrolarını umutlandıran, silahlı odaklarla ilişkili olup sarayda önemli konumlar elde etmiş Mehmet Uçum gibi başdanışmanların ayağını denk almasını sağlayan hamlelere yol verdiği gözükmektedir.

Erdoğan'dan sonrası tufan

Bugüne kadar yarı-askerî rejimin iç gerilimleri, tüm yapıyı altüst edecek bir hesaplaşmanın tüm taraflar için aşırı riskli gözüktüğü koşullarda açık bir savaşa dönüşmemiştir. Burada Erdoğan'ın kilit taşı rolü son derece belirleyicidir. Bir kubbenin en üstünde duran tek bir taşın çekilmesi halinde tüm yapının çökmesi gibi, Erdoğan'ın denklemden çıkması da bir tufanı beraberinde getirecektir. Erdoğan'ın gördüğü işlevi üstlenecek bir figürün ortaya çıkmaması, bu role aday kişiliklerin yarı-askerî rejim içindeki silahlı güçlerce kabul görmemesi ya da toplumda yeterli bir karşılık bulamaması tüm fay hatlarını tetikleyecek etkiler yaratabilir. Böyle bir durum sağlığı kötü olan ve yaşı genç olmayan Erdoğan'ın doğal ya da doğal olmayan sebeplerle ölmesi halinde ortaya çıkacaktır. En azından doğal ve nesnel durum dolayısıyla Erdoğan sonrası için belirli hazırlıkların olması kaçınılmazdır. Burada alternatifler arasında doğrudan Erdoğan'ın rolünü üstlenmeye aday olan Bilal Erdoğan, bu rolü hem Erdoğan ailesine damat olarak girmesi hem de Ergenekon-Balyoz eksenini ile organik bağları sayesinde daha kuvvetli şekilde üstlenebilecek olan Selçuk Bayraktar, istihbarat örgütü ve ordunun komuta kademesiyle güçlü ilişkilere sahip olan Hakan Fidan, Ağar grubunun parçası olan, zaman içinde MHP'nin gayri resmî kadrosu haline gelen, polis içinde etkili ve halk arasında güçlü bir popülariteye sahip olan Süleyman Soylu gibi isimler etrafında gayri resmî propaganda faaliyetlerinin şimdiden başlamış olması önemlidir.

Her halükârda Erdoğan sonrası dönemde, Bahçeli-Erdoğan arasında kurulu, olaylarla sınanmış, sırlarla tahkim edilmiş türden bir özel ilişkinin hemen kurulamayacağı, yarı-askerî rejimin merkezine yerleşmek isteyen her kim olursa olsun, saflarını düzen muhalefetinden tahkim etmek isteyeceği açıktır. Örneğin Hakan Fidan'ın Davutoğlu ve Gül aracılığı ile hem AKP içine hem de muhalefete seslenme, MHP'nin ise ülkücü hareketi yeniden toplarlama kartını kullanarak, geçmiş ittifak ortağı CHP ile hiç kesilmemiş ilişkilerini devreye sokarak, Soylu'nun merkez sağdaki pozisyonunu değerlendirerek bir yeniden kümelenmenin merkezine yerleşme imkânları vardır. Erdoğan ailesinin Bilal Erdoğan üzerinden manevra alanı kısıtlıdır. Selçuk Bayraktar'ın ise yarı-askerî rejim altında büyük güç kazanan militarizme hem mali hem de ideolojik olarak yaslanarak, rejimin gayri resmî ideolojisi İslamcı-Ülkücü ittifakını kendi etrafında konsolide etmeye çalışacağı, Ergenekon-Balyoz ekseninin de elindeki tüm imkanlarla bu çabaya yardımcı olacağı öngörülebilir. Ne var ki bugün mevcut iktidarın geniş kitlelere ödettiği ekonomik bedellerle muhalefet saflarında biriken potansiyelle en az etkileşim kurma şansı bu kanatta olacaktır. İstibdad rejiminin tüm ifrazatının bir yere atılması, Erdoğan ailesinin bir hanedan olarak nitelenip günah keçisi ilan edildiği bir de-erdoğanizasyon süreci dahi ihtimaller dahilinde tutulmalıdır.

İstibdada ve yarı askeri rejime karşı işçi sınıfı politikası

Buraya kadar anlattıklarımız Türkiye burjuvazisinin ve onun temsilcisi hükümetlerin/rejimlerin her istediklerini sorunsuzca gerçekleştirdiğini düşündürmemelidir. Burjuvazi açısından bu “sorunun” kaynağı hep işçi sınıfı ve emekçi halk olmuştur; düzen muhalefeti değil. Tüm bu olasılıklar bize istibdadın ve yarı-askerî rejimin geleceğinde düzen içi seçeneklerin dışında bir siyasi alternatif yaratmanın önemini göstermektedir. Bu alternatif ancak düzen siyasetinin hem iktidar hem de muhalefet kanadından tamamen bağımsız ve emekçi halk kitlelerine dayanan bir siyasetle inşa edilebilir. İstibdadın baskıcı ve keyfî yönetiminin, yarı-askerî rejimin kitleleri siyasetten dışlayan yapısının, tüm rejimin kırılğan yapısı ve burjuva karakteri dolayısıyla diyalektik olarak emekçi halk kitlelerinin siyasi rızasını almaya yönelik kıyasıya bir mücadeleyi beraberinde getirdiği unutulmamalıdır. Emekçi halk kitlelerinin düzen siyasetinin içinde de önemi azalmamış aksine artmıştır. Düzen siyasetinin tüm güçleri bir yığın olarak halk kitlelerinin tutum ve tepkilerini mutlaka gözetmek ve kendi çıkarları doğrultusunda kitleleri kendi taraflarına kazanmak için hamleler yapmak durumunda kalmaktadır.

Halk yığınları sınıflara bölünmüştür ve sınıf siyaseti bu bölünmüşlüğü temel alır. Düzen siyaseti ise sınıfsal bölünmüşlük gerçeğini kimlik temelli başka saflaşmaları manipüle ederek örtmeye ve siyasetin dışına atmaya çalışmaktadır. Yarı askeri rejimin merkez güçleri bu doğrultuda militarizmi, şovenizmi ve koyu mezhepçi tonlar taşıyan siyasal İslam’ı sonuna kadar kullanıyor. Düzen muhalefeti ise burjuva ve işçi sınıfı düşmanı sınıfsal karakteri dolayısıyla sınıf mücadelesini kışkırtmaktan itinayla kaçınıyor, yarı askeri rejimin kitlelerle ilişkisi bağlamındaki zayıf karnına vuruyor. CHP’nin burjuva muhalefeti, modern küçük burjuvazinin ve eğitimli yarı proletaryanın kaygılarını uyarmaktan öteye gitmiyor ve ara sınıf ve katmanların kaypaklığı istibdada karşı muhalefetin zayıflığı haline geliyor. Bu kesimlerle benzer refleksler gösteren ve 19 Mart sürecinde öne çıkan üniversite gençliği de moral bozukluğu içinde hızla kabuğuna çekiliyor.

İstibdada (yarı askeri rejime) karşı hürriyet mücadelesi asla salt işçi sınıfına dayanan bir mücadele olarak tasavvur edilemezse de bu mücadelenin etrafında toplanacağı güçlü ve istikrarlı bir sosyal merkeze ihtiyacı olduğu ve bu rolün ancak işçi sınıfı tarafından oynanabileceği açıktır. Düzen partileri emekçi halkı manipüle eder. Sınıf siyaseti emekçi halkı kazanmak için mücadele eder. Bunun için sınıf siyasetinin izleyeceği yolda önce işçi sınıfını kazanmanın belirleyici rolü apaçık ortadadır. Ancak işçi sınıfının örgütlü güçlerinin son derece zayıf olduğu da ortadadır.

Yarı askeri rejim emekçi kitleler üzerinde baskı yöntemlerini de içeren ama asla bunla sınırlı olmayan çok yönlü kontrol mekanizmalarını kullanmaktadır. Bu mekanizmalar içerisinde geniş emekçi kitlelere sadece dinle değil sosyal yardımlarla da nüfuz eden tarikat, cemaat, vakıf vb. yapıların yanı sıra lümpen proletarya ve

kent yoksullarını sadece uyuşturmayan aynı zamanda rejime paramiliter güç olarak devşiren Ülkü Ocakları ve mafyatik yapılar/çeteler de son derece önemli bir rol oynamaktadır. İşçi sınıfı üzerinde iktidarın doğrudan yönlendirmesi altında hareket eden ve üye sayıları muazzam bir hızla artmış olan sendikal yapılar son derece kritik görev üstlenmektedir. Bu bağlamda Türk-İş ve Hak-İş konfederasyonlarının istibdadın işçi hareketi içindeki birleşik cephesi gibi hareket etmesi, kamu sektöründe Hak-İş ve Memur-Sen'in; özel sektörde Türk Metal tarzı sendikacılığın oynadığı rol öne çıkmaktadır.

Ancak bu yapıların işçi hareketini kontrol etmekte tek başlarına yeterli olmadıklarını CHP'nin burjuva karakterinin işçi hareketi içinde de yarı askeri rejime çok önemli bir dayanak sunduğunu görmek gerekir. CHP'li belediyelerdeki grev hareketlerinde, CHP'nin açık sınıf düşmanı tutumu, CHP güdümündeki sendikaların açık sınıf işbirlikçi tavırları sınıfın saflarında muazzam bir moral bozucu, dağıtıcı etki yaratmaktadır. CHP'nin sınıf hareketi içindeki gerici rolüne ilişkin çok önemli bir başka boyut daha söz konusu. Hayat pahalılığı ve işsizliğin emekçi halk içerisinde büyük biri yoksullaşma yarattığı ve doğal sınıfsal tepkilerin yükseldiği bir ortamda sendikal bürokrasi rejimle hatta iktidar partisi ile organik bağ içinde dahi olsa, aşağıdan gelen basıncı hafifletmek için siyaseten muhalif bir görüntü vermesi gerekmektedir. Türk-İş'in 1 Mayıs kürsüsünden CHP genel başkanı Özgür Özel'e konuşma yaptırması, MHP'yle organik ilişki içinde olan Türk Metal'in Pevrul Kavlak döneminden başlayarak MESS sürecinde kritik açıklamalarını CHP'li ya da muhalif olarak bilinen yerel medya organlarında yapmayı seçmesi bir başka örnektir. Tekgıda-İş'i Türk Metal'e dönüştürmek üzere kolları sıvayan ekip sendikal hareket içindeki tipik CHP'li bürokrat modellerindedir. Diğer yanda CHP, Genel-İş üzerinden DİSK üzerinde oluşturduğu ağırlıkla, hem burjuvaziye karşı ekonomik sendikal mücadeleleri sosyal diyalog yöntemleriyle etkisizleştirmekte ciddi bir rol oynamaktadır. Siyasal alanda da CHP'nin DİSK üzerindeki etkisi istibdada karşı hürriyet mücadelesinde işçi sınıfının bağımsız bir odak olmasını engelleyen DİSK'i CHP'nin kör topal ve tutarsız muhalefetine yedek güç haline getiren rolü açıktır.

İstibdada karşı hürriyet mücadelesi işçi sınıfından güç alarak, düzen siyasetinin girdaplarına kapılmadan bir sınıf siyaseti inşa ederek zafere ulaşabilir. Partimizin güncel siyasi gündemler bağlamında, dışımızdaki soldan kendimizi yalıtmadan, ama yanlış eğilimlerle de uzlaşmadan ısrarla savunmaktadır. Bunun kendi yayın organlarımızda yaptığımız gibi son olarak Siyasi Haber'de yayınlanan röportajda olduğu gibi sol içinde bir polemik üslubu içinde de gerçekleştirmeye çalışıyoruz. İdeolojik politik mücadele bu bağlamda kesintisiz sürdürülmesi gereken çok önemli bir alan olmakla birlikte, sınıf içinde mevzilenerek, sınıfın saflarından organik olarak yükseltilecek sınıf siyasetinin belirleyiciliği asla unutulmamalıdır. Bugünden yarına hemen istibdada karşı hürriyetin zaferine ulaşılması zor gözükse dahi

istikrar getirmesi mümkün olmayan bir dünya ve ülke konjonktürü içinde burjuvazinin krizlerini devrimci olanaklara dönüştürecek bir devrimci sınıf partisinin inşası mümkün ve elzemdir. Unutmayalım ki diyalektik olarak dünyanın içinden geçtiği süreç devrim dinamiklerini bağrında taşıdığı gibi faşizm ve dünya savaşı dinamiklerini de aynı zamanda bağrında taşımaktadır. Türkiye'nin hangi yönde ilerleyeceğinde de son sözü sınıf mücadelesi söyleyecektir.

Emperyalizme ve Siyonizme karşı

Filistin Dostları

Emperyalizme ve Siyonizme Karşı Filistin Dostları 2019 yılında kurulduğundan beri Türkiye’de Siyonizm ve emperyalizme karşı mücadelesini sürdürüyor.

Siyonist İsrail’in gayrimeşruluğunu, bölgede emperyalizmin ileri karakolu rolündeki bu oluşumun yıkılmasının hem Yahudiler hem de Araplar için kurtuluşun anahtarı olduğunu, Türkiye’deki istibdad rejiminin sanıldığı aksine Filistin halkının boykot çağrısına kulak asmayıp İsrail ile işbirliğini sürdürdüğünü haykırmayı sürdürüyor. Siyonistlerin bilhassa sanat alanında kendilerini meşru gösterecek girişimlerine karşı mücadele veriyor.

Bunu yaparken, Siyonizmin yerine Yahudiliği hedef alan anti-semitik, din temelli, mezhepçi ve ırkçı yaklaşımları karşısına alıyor ve bu yaklaşımın Filistin halkına hiç bir yararı olmadığını vurguluyor.

Anti-semitik olmayan, emperyalizm ve Siyonizm karşıtı mücadeleyi sahiplenen herkesi bu mücadeleye omuz vermeye, Filistin Dostları Meclisi’nin çalışmalarına katılmaya, yayınlarını takip etmeye ve paylaşmaya çağırıyor!

[filistinindostlari](#)

[filistindostlari](#)

[anchor.fm/filistin-dostlari](#)

[filistindostlari.org](#)

[friendsofpalestine.info/](#)

[Filistindostu_](#)

[friendsofpal_AR](#)

[friendsofpales_](#)